د اسلامي تاريخ له پاڼو څخه

ډاکټر کفايت الله وردګ

د کتاب پېژندپاڼه

د کتاب نوم : د اسلامي تاریخ له پاڼو څخه ۲

لیکوال: ډاکټر کفایت الله وردګ.

د کمپیوټر چارې: محمد نذیر (ذبیح)

بیا کتنه : مولوي محمد موسی وردګ

د چاپ وار : دوهم

د چاپ شمېره : ۲۰۰۰ ټوکه

فهرست

حضرت جنید بغدادي او د الله نه ویره

یو ځل د حج په وخت کې په مکه کې ډېر خلک را ټول شوي وو او په یو ځای کې اولیاء الله را غونډ وو او ددی په مینځ کې نوی ځوان حضرت جنید بغدادي رحمه الله هم وو پدې مجمع او ټولي کې د الله ② سره د مینې په موضوع باندې خبرې کېدلې هرچا وربانديې خپله رایه وړاندې کوله جنید بغدادي رحمه الله غلی وو د مجلس شریکانو ورڅخه په تاکید سره وغوښتل چې دی هم پکې یو څه ووایي لکن دی غلی وو آخر یې د خپل سر د ښکته اچولو سره او په سترګو کې یې د اوښکو سره وویل د الله سره مینه کونکی هغه کس دی چې خپل ځان د ❸ په مینه کې هېر کړي او ځان د ❸ په یاد کې مصروف کړ ي په دعا سره په ذکر سره او ❸ د خپل زړه په سترګو سره وینې هغه چې د ❸ ② د ویرې په ګرمي سره سوزیږي ② ❸ د یاد دده په زړه داسې تاثیر کوي لکه د شرابو جام چې څنګه تاثیر کوي هغه ټولې د ❸ خبرې کوي او د ❸ خبرې دده له خولې نه راوزي که هغه حرکت کوي نو د ❸ تر حکم لاندې حرکت کوي هغه خپل ټول آرام صرف د ❸ په اطاعت کې وینې او کله چې داسې ځای ته ورسیږي نو بیا دهغه خوراک ، څښاک ، خوب او لنډه داچې دهغه هر کار بیا صرف د ❸ د رضا لپاره وي هغه ددنیا کارونو ته هېڅ توجه نه ورکوي او د ❸ ② لوري ته په توجه سره هغه د ټول مخلوق نه بې نیازه وي . نو داکسان په رښتیا سره د ❸ ② عاشقان دي .

رښتـون ولـي

کـلـه چې د بـصرې ښار تـه د والـي پـه تـوګـه لاړو د هغه ځای اوسیدونـکي یـې را ټـول کـړل او خـبـرې یـې ورتـه شروع کـړې ورتـه یـې وویـل زه امـیـر الـمومـنـین ددې لـپـاره تـاسې تـه رالـېږلـی یـم چې تـاسې تـه د ❸ ② کـتـاب او د هغه د پـیغمـبـر ♈ احـادیـث در وښیم او سـتـاسې کـوڅې درتـه پـاکې کـړم خـلـکو چې دا خـبـرې واورېـدې نـو حیـران پـاتـې شـول ځکـه دوی پـدې پـوهېدل چې د یـو مـسلـمـان امـیـر یـوه ذمـه واري داده چې خـلـکو تـه د هغـوی دیـن ور وښیـي خـو دا چې د هغه یـوه ذمـه واري داده چې زمـونـږ کـوڅې راتـه پـاکې کـړي دا یـوه نـوې او ددوی لـپـاره حیـرانـونـکې خبـره وه څـوک وو هغه والـي چې د چا پـه اړه د رسول الله ♈ لـمـسي حضرت حسن ❽ ویـلـي وو چې بـصرې تـه بـیـا دده نـه غـوره والـي نـه دی راغلـی؟ دا هغه والـي وو چې خـپـل نـوم یـې عـبـدالله بـن قـیـس وو او پـه ابـو مـوسی الاشعري سره یـې شهـرت درلـود دا مـبـارک لـه خـپـل وطن یـمن نـه پـه نـاڅاپـي ډول هغه وخت مـکې تـه راغلـو چې کـلـه یـې واورېـدل چې پـه مـکـه کې یـو عجیـب انـسان راښکـاره شوی دی او هغه خـلـک د ❷ ② عـبـادت تـه راغـواړي او خـلـکـو تـه د نـېکـو خویـونـو لار ښونـه کـوي .

او پـه مـکـه مـکـرمـه کې د رسول الله ♈ پـه خـوا کې پـاتـې کـېدو او لـه هغه نـه یـې د دیـن زده کـړه کـولـه او خـپـل وطن تـه بـیـا د ❷ د دیـن د خـپـرولـو او نـشر کـولـو پـه مـوخـه لاړو او بـیـا د خیـبـر د واقـعې نـه وروستـه هغه بـېرتـه مـدیـنـې مـنـورې تـه راغلـو چې پـدې وخت کې جعفـر ابـن ابـي طالـب ❽ او نـور مـسلـمـانـان ورسره یـو ځای راغلـل او رسول الله ♈ یـې ښکـلـی استـقـبـال وکـړو او پـه راتـلـو یـې خوشحالـي ښکـاره کـړه او ده مـبـارک لـه ځان سره تـر پـنځوسو کـسانـو زیـات د یـمن خـلـک راوستـل چې

ټولـو تـه يـې اسلام ورښودلـى وو او هغوى مسلمانـان شوي وو پـدې کسانـو کـې دوه دده خپل ورونـه وو ابـو رحم او ابـو بـرده ﷺ څرنګه چې الاشعري صاحب ❽ پـدې ډلـه کـې وو رسول الله ﷺ ټـول ګروپ تـه اشعريـين وويـل او کـلـه کـلـه اهل يـمن تـه هم ا شعري د حضرت ابـو مـوسى الاشعري ❽ لـه املـه ويـل کـيـږي رسول الله ♈ د اشعري صاحب پـه ګـروپ کـې د مـوجوده کسانـو ستايـنـه وکـولـه او ددوى يـې نـيـک صفـات بـيـان کـړل او ويـې ويـل کـه چېرتـه اشعريـين چېرتـه پـه سفـر ځـي او يـا پـه عـادي حـالاتـو کـې ددوى پـه مـيـنځ کـې لـږ انـدازه خوراک وي دى يـې پـه ښه تـوګـه سره تـقسيم کـولـى شي او کـفـايـت پـرې کـولـى شي او بـيـا يـې وويـل چې دوى لـمـا څخه دي او زه لـه دوى څخه يـم .

حضرت ابـو مـوسى الاشعري ❽ ډيـر زر د مسلمانانـو پـه جامعه کـې د قـدر وړ شو او ښه مـرتـبـه يـې پـيـدا کـړه د ښه ذهن خاونـد وو ښه استعداد يـې لـرلـو پـه قـضاوت کـې يـې پـوره مـهـارت درلـود ويـل کـيـږي چې پـدې امت کـې قـاضيـان څلـور کسان تـيـر شوي دي حضرت عمـر ❽ حضرت عـلـى ❽ حضرت ابـو مـوسى اشعري ❽ او حضرت زيـد بـن ثـابـت ❽ .

حضرت ابـو مـوسى اشعري ﷺ پـه قـدرتـي تـوګـه د ساده طبـيـعت خاونـد وو او پـه قـدرتـي تـوګـه هغه نـېک طبـيـعت درلـود او د اعتـمـاد وړ کس وو او چې هرچا بـه ورسره څه قسم معـامـلـه کـولـه د پـوره اعتـمـاد سره ئـې ورسره کـولـى شول او د جنګ پـه مـيـدان کـې هغه زړور تـکـړه او د ښه استـقـامـت او ښه مـهـارت خاونـد مجاهد وو رسو ل الله ♈ يـې پـه اړه فـرمـايـي د سپـرو جنګيـالـيـو استـاذ ابـو مـوسى دى د حضرت ابـو مـوسى اشعري ❽ پـوره ذکـاوت او د حـالاتـو پـه صحيح تـوګـه د انـدازې د اخستلـو لـه امـلـه دهغه دښمن تـه اجـازه نـه ورکـولـه چې ده ❽

ته دوکه یا فریب ورکړي او دجنګ په حالاتو کې
به یې په سمه توګه د حالاتو اندازه اخسته او د
پوره زړورتیا سره به یې ټینګه فیصله کوله .

ابو موسی اشعري ❼ د مسلمانانو دهغه لښکر
مشري کوله چې د سوساني امپراطوري په زمکو کې
وو په اصفهان کې ورته خلک راغلل ورته ویل یې
چې مونږ به تاسې ته جزیه درکړو او ستاسې
فوځیان به له مونږ نه لاړ شي او جنګ به نه کوو
څرنګه چې دوی په دې خبرو کې رښتوني نه وو او
غوښتل یې چې د مسلمانانو ذهنونه له جنګ څخه
واړوي او د خیانت او غداري په ډول یې په دوی
باندې حمله کول غوښتل نو ابو موسی د دوی
خبرو ته له هماغه لوري نه وکتل او خپلو
جنګیالیو ته یې د نه غافل کېدو هدایت وکړو او
تیار اوسېدل ددې امله چې کله هغوی په
مسلمانانو حمله وکوله نو جنګ شروع شو تر سبا
غرمې پورې جنګ د وام وکړو چې په پای کې د
مسلمانانود ښکاره کامیابي سره پای ته ورسېدو
.

لنډه دا چې حضرت ابو موسی اشعري ❼ یو هوښیار
او تکړه جنګیالی وو او ده هروخت چې په کوم
جنګ کې شرکت کړی دی د کامیابي صفت یې له ځان
سره له هغه میدان څخه راوړی دی ، د ښه اواز
خاوند وو تلاوت به یې په داسې اواز سره کولو
چې دهغه کسانو زړونو ته به رسېدلو چې چا به
ورته غوږ ایستلی وو رسو ل الله ♈ دده په اړه
فرمایي چې حضرت ابو موسی ته د آل داود د
مزامیرو څخه مزمار ورکړل شوی دی حضرت عمر ❼
به کله له حضرت ابو موسی اشعري ❼ څخه غوښتل
چې ده ته تلاوت وکوي ورته ویل به یې ابو موسی
ته راشه زمونږ په زړونو کې د الله لپاره شوق را
پیدا کړه (په خپل اواز راته تلاوت وکوه) د
حضرت ابو موسی اشعري ❼ د قران سره د مینې

یوه بېلګه دا وه چې دی هم له هغه یو څو صحابه وو 📖 د جملې څخه وو چې په هغه وخت کې یې د نازل شویو آیتونو مجموعه په لیکلي شکل له ځان سره جمع کړې وه حضرت ابو موسی ❼ هر وخت په داسې جنګونو کې شرکت کړی دی چې مقابل لوری به یې مشرکین وو چې د الله ﷻ د دین ختمول به یې غوښتل او بیا دهغوی سره به جنګ کول پاک او له شک نه وتلی جهاد وو او کله به چې دمسلمانانو په مینځ کې تنازعات را پیدا شول دداسې خبرو نه به ابو موسی ❼ داسې غیب شو چې چېرته به هم نه ښکاره کېدلو او کله چې د حضرت علي او حضرت معاویه 📖 په مینځ کې تاو تریخ والی را پیدا شوی وو نو بیا هم دده همدا موقف وو یعني په لنډه توګه په داسې شخړو کې چې د مسلمانانو په خپل مینځ کې به وو حضرت ابو موسی اشعري ❼ به بې طرفه وو او دا به یې رایه وه چې دا د ختمه کړل شي او که دا شخړې همداسې بې حل نه پاتې شي نو د اسلامي امت تاریخ ته پکې ګواښ ښکاره کیږي او په داسې حالاتو کې بې طرف پاتې کېدل هم دده د پوره ذکاوت او ځیرکتیا نښه وه .

د زده کړې سره رښتونې مينه

حضرت عبد الله بن عباس ❼ فرمايي : کله چې رسول الله ﷺ وفات شو په انصارو کې زما يو ملګرى وو هغه ته ما وويل چې اګر که رسول الله ﷺ وفات شو خو په غټ تعداد صحابه اوس هم زمونږ په مينځ کې دي مونږ به هغوى ته ورځو او ددوى نه به ديني علوم زده کوو ، هغه راته وويل چې په دې موجوده صحابه وو کې به څوک داسې وي چې هغه تاته علم در وښيي؟ زما حوصله ماته نه شوه ما بيا هم کوښښ شروع کړو چې په هرځاى کې به خبريدم چې چا له نبي کريم ﷺ نه څه آوريدلي دي دهغه خواته به ورتلم پدې سره زه و توانيدم چې د انصارو نه مې ډېر معلومات را غونډ کړل او کله به چې په دې دوران کې کوم صحابي ته ورغلم او هغه به ويده وو ما به يې په دروازه کې خپل څادر خپور کړو او په انتظار به ورته کېناستم کله به داسې هم شول چې زما ځان او مخ به له ګرد نه خړ شول بيا به هم ما تر هغه وخته پورې صبر کولو چې هغه به را پاڅېدو او ما به ورسره رابطه وکوله په هغوى کې به ځينو راته ويل چې اى عبدالله ته خو د رسول الله ﷺ د تره زوى يې تا به څوک راليږلي وو (بيا به مونږ درغلي وو) تا زمونږ ځاى ته د راتلو تکليف ولې کولو؟ ما به ورته ويل چې نه زه بايد خامخا راشم ځکه زه يو شاګرد او تاسې زما استاذان ياست يو کس چې ما ورته له اوږده وخت نه انتظار کولو لما پوښتنه وکوله چې له څه وخت نه انتظار يې؟ ما ورته وويل چې کافي اوږد وخت وشو چې دلته مې ستا د راتلو په تمه انتظار کولو هغه وويل څومره د افسوس خبره ده ! خو څوک به دې راليږلو وو زه به دې را ويښ کړى وم ما ورته وويل چې ما تاته زما د ضرورت له امله تکليف درکول نه غوښتل ما دا

خپل کوښښ په همداسې توګه روان وساتلو تردې چې د خلکو د زده کړې لپاره زما لوري ته مخه کړه زما انصاري ملګري له هغه وخت نه دا خبره په خپل ذهن کې ساتلې وه او په ما پسې متوجه شوی وو او بیا یې ویل چې دې هلک یقیناً چې خپل ځان له مونږ نه هوښیار ښکاره کړو .

سره مینه ﷺ د رسول الله

د حضرت ابي هاضم نه روایت دی چې سهل ابن سعد ❼ وویل چې مونږ د رسول الله ﷺ سره ناست وو چې یوه ښځه راغله او رسول الله ﷺ ته یې یو څادر راوړلو چې په غاړو کې یې ګلدوزي شوې وه رسول الله ﷺ ته یې وفرمایل چې دا ما تاته په خپلو لاسونو باندې جوړ کړی دی او پدې وخت کې د رسول الله ﷺ ورته ضرورت هم وو او هغه یې واغوستو چې زمونږ خوا ته راغلو او هغه یې آغوستلی وو په مونږ کې یو کس ورته وویل چې ای د الله رسوله دا ماته راکړه چې زه یې واغوندم رسول الله ﷺ ورته انکار ونه کولو او ورته یې وویل چې ښه ده دا به زه تاته درکړم رسول الله ﷺ له مونږ سره د یو څه ساعت د پاره کېناستلو او بیا یې کور ته تشریف یوړو هغه څادر یې همدې کس ته را ولېږلو زمونږ ملګرو دې کس ته وویل چې دا د ښه کار ونه کولو چې د رسول الله ﷺ نه د هغه څادر وغوښتلو چې کوم هغه پخپله آغوستی وو او تاته خو معلومه ده چې رسول الله ﷺ چاته ځواب نه ورکوي هغه کس ووي چې زما د په الله ☒ قسم وي چې ما ددې لپاره ترینه ونه غوښتو چې زه هغه د څادر په ډل استعمال کړم بلکه ددې لپاره مې تړې و غوښتو چې کله زه مړ شم دا به زما لپاره کفن وي حضرت سهل ❼ فرمایي چې بیا کله هغه کس مړ شو د هماغه څادر نه یې ورته کفن جوړ کړو .

(صحیح البخاري)

❼حضرت ابو هریره

عن ابي هریره ❼ قال قال رسول الله ﷺ .... د اسلام د شروع نه تر اوسه پورې پدې عبارت باندې په میلیونو مسلمانو تلفظ کړی دی او ددې عبارت له امله مسلمانان د حضرت ابي هریره ❼ د نوم سره شناخته شوي دي د جمعې په خطبو کې، په تقریرونو کې، په درسونو کې ، د حدیثو په کتابونو کې او په روایاتو کې د ابو هریره ❼ نوم یادیږي د حضرت ابو هریره ❼ په واسطه باندې د رسول الله ﷺ حدیثونه او سنتونه وروستنیو امتونو ته نقل کیږي او ددې لړۍ اوله کړۍ همده مبارک جوړه کړېده او د حدیثو د انتقال په تاریخ تر هرچا نه زیات دده مبارک نوم راځي او دده سره بیا ډېر راتلونکې نومونه عبدالله بن عمر، انس ابن مالک، ام المومنین حضرت عایشه، جابر ابن عبدالله، ابي سعید الخدري 🕮 او داسې نور چې په زرګونو روایتونه یې ترې کړي دي حضرت ابو هریره ❼ د جلیل القدر صحابي حضرت طفیل ابن عامر ❼ په لاس باندې اسلام قبول کړی وو چې دوی دواړه تر یوې قبیلې الدوس پورې تړون لري کله چې حضرت طفیل ❼ وروسته ددې چې د اسلام په اولو ورځو کې یې د رسول الله ﷺ سره ملاقات وکولو او خپل کلي ته ستون شو او په دعوت یې شروع وکوله حضرت ابو هریره ❼ هغه کس وو چې تر ټولو وړاندې یې دده دعوت ته لبیک وویل او دده سره په اسلام مشرف شو او دی د دوس قبیلې د عامو خلکو په څېر نه وو چې تر ډېره وخته پورې په خپله زړه عقیده یعنې جهالت باندې پاتې شول .

کله چې حضرت طفیل ❼ د بیا لپاره مکې مکرمې
ته د خپل مرشد او لارښود حضرت رسول الله ﷺ سره
د ملاقات لپاره راغلو نو حضرت ابو هرېره ❼ یې
په دې سفر کې ملګرتیا کوله چې ددې سفر په آخر
کې د رسول الله ﷺ په ملاقات مشرف شو رسول الله ﷺ
ترې وپوښتل چې نوم دې څه دی؟ ده ورته وویل
چې عبد الشمس رسول الله ﷺ ورته ویل ستا نوم
به عبد الرحمن شي ده ورته وویل هو عبد
الرحمن به زما نوم وي په ابو هریره سره یې
ددې امله شهرت درلود چې ده به هروخت له ځان
سره پېشو ګرځوله او په یو قول چې دده دا نوم
د ده د وړکتوب نه دده ملګری وو او چې کله دی
ماشوم وو نو د پېشو سره یې مینه وه ددېنه
وروسته حضرت ابو هرېره ❼ د یو څه وخت لپاره
په خپله قبیله کې پاتې شو او بیا چې کله هجرت
وشو نو بیا دی هم مدینې منورې ته د هجرت په
اوم کال د خپلو ځینو نورو قومیانو سره په یو
ځای راغلو او هلته د مجردیت په حالت کې د
نورو اصحاب الصفه 📖 سره په یو ځای په جومات
کې د رسول الله ﷺ د مدرسې د طالب په توګه پاتې
کېدلو او دده په کور کې نور څوک نه وو صرف
یوه مور یې وه چې هغه هم تردې وخته پورې لا
مشرکه وه ده ورته ډېر ځله منت کولو چې هغه
اسلام قبول کړي لکن هغې ددېنه انکار کولو یو
ځل یې چې په تنهایي کې ورته وویل چې راځه په
پټه سره اسلام قبول کړه او په کوم پیغمبر پسې
چې زه روان یم ته هم را روانه شه نو هغې په
غصه کې رسول الله ﷺ ته څه سپکې سپورې ووې نو
په ده باندې ډېرې بدې ولګېدلې او دده په
سترګو کې اوښکې راغلی او په همدې حالت کې ترې
را ووتلو او رسول الله ﷺ ته راغلو . هغه ترې
پوښتنه وکوله چې ولې ژاړې؟ ده ورته وویل چې
زه هر وخت خپلې مور ته د اسلام لوري ته بلنه
ورکوم لکن هغه انکار کوي او نن مې د هغې د

خولې نه څه داسې الفاظ واورېدل چې په ما بد ولګېدل ته الله ته سوال وکوه چې د ابو هريره د مور زړه د اسلام خواته مائل کړي رسول الله ﷺ د حضرت ابو هريره ❼ د خبرې په غبرګون کې الله ② ته سوال وکولو چې الله د ابو هريره د مور زړه د اسلام لوري ته مائل کړه حضرت ابو هريره ❼ فرمايي چې زه کور ته لاړم نو مې وليدل چې دروازه بنده ده د ننه خوا نه مې د اوبو د تويېدلو ا واز تر غوږ شو ما چې دروازې ته زور ورکړو چې خلاصه يې کړم هغې راته اواز وکړو چې ابو هرېره ته چې په کوم ځاى کې يې همدلته و درېږه او چې کله هغې جامې واغوستې نو يې راته وويل چې راځه اوس راشه چې زه ور ننوتلم دې راته وويل چې زه ددې ګواهي ورکوم چې الله ② يو دى شريک نه لري او زه د دې ګواهي ورکوم چې محمد ﷺ د الله ② بنده او دهغه رسول دى ما را منډه کړل رسول الله ﷺ ته راغلم پداسې حال کې چې زما د خوشحالۍ نه اوښکې روانې وي سره ددې چې يو ساعت مخکې زه په داسې حالت کې ورته راغلى وم چې د خفګان اوښکې مې په مخ روانې وې ما ورته وويل چې زما زيرى در باندې الله ② ستا دعا قبوله کړه او هغه د حضرت ابو هريره د مور زړه د اسلام خواته مائل کړو .

حضرت ابو هريره ❼ د رسول الله ﷺ سره بې ساري مينه لرله او کله هم د هغه مبارک د مخ له کتو نه ستومانه شوى نه وو او هروخت به يې پدې خبره شکر کولو چې دى يې مسلمان کړى دى او ويل به يې (حمد ثنا ده هغه ذات لره چې ابو هريره ته يې د اسلام لوري ته هدايت کړى دى حمد ثنا ده هغه ذات لره چا چې ابو هريره ته قران ور ښودلى دى ثنا ده هغه ذات لره چې ابو هريره ته يې د رسول الله ﷺ ملګرتيا ورکړې ده) .

کله چې مدېنې منورې ته لاړو د حضرت ابو هریره ❼ د اسلام د زده کولو سره بې ساري مینه پیدا شوه حضرت زید ابن ثابت ❼ روایت کوي هغه وایي چې یو وخت زه او ابو هریره او زما نور ملګري په جومات کې وو مونږ مو کولو او د الله ② ذکر مو کولو پدې وخت کې رسول الله ☸ را ښکاره شو او راغلو زمونږ په مینځ کې کېناستلو مونږ ټول چپ او غلي شو ده مبارک ☸ وویل څه مو چې کول هغه روان وساتئ (مه غلي کیږئ) اول ما او زما ملګري دعا وکوله د حضرت ابو هرېره ❼ نه وړاندې او رسول الله ☸ زمونږ په دعا باندې آمین وویل بیا حضرت ابو هریره ❼ خپله دعا شروع کړه هغه وویل ای ربه زه لتا نه د هغه څه سوال کوم چې دا زما دوه ملګرو د کوم شي سوال وکولو او زه لتا نه داسې علم هم غواړم چې بیا رانه هېر نه شي رسول الله ☸ وویل آمین بیا مونږ هم وویل چې مونږ هم داسې علم غواړو چې له مونږ نه هېر نه شي رسول الله ☸ وویل چې ستاسې دوسي ملګری (ابو هریره) پدې سوال کې لتاسې نه وړاندې شوی دی .

حضرت ابو هریره ❼ د خپلې حافظې په برکت د رسول الله ☸ سره د لږ وخت ملګری کې ډېر څه زده کړي او هغه ددې په قدر باندې ښه پوه شوی وو چې ده کوم شی زده کړي وو او بیا یې خپل ټول ځان د اسلام خدمت او ددین خپرولو ته وقف کړی وو خپل ټول وخت یې درس او تدریس ته ورکړی وو د نورو مهاجرینو او نورو مسلمانانو په څیر یې ځان د دنیا په کارونو باندې نه وو مصروف کړی او نه به تجارت ته تلو او نه به یې د تجارت په کارونو کې کار درلود او نه یې بازار ته د تلو ضرورت محسوس کاوه او نه د انصارو په څېر د زمکو او جائداد مالک وو چې د هغې په پالنه کې مصروف شوی وای کله به چې رسول الله ☸ په

مدینه کې وو دی به ورسره په مدینه کې وو او کله به چې هغه په سفر تلو دی به ورسره په سفر روان وو .

اکثر صحابه 📖 به دېته حیران وو چې ده څومره حدیثونه په یاد کړي وو او اکثرو صحابه وو به دده نه دکومې موضوع په اړه باندې د کوم خاص حدیث په اړه پوښتنه کوله یو ځل حضرت مروان ابن حکم ❼ غوښتل چې د حضرت ابي هرېره ❼ د حافظې امتحان واخلي هغه دده سره په یوه کوټه کې کېناستلو او د حدیثو پوښتنې یې تري کولې او تر پردې شاته یې یو لیکوال کېنولو هغه هر هغه شی لیکل چې حضرت ابو هریره ❼ وربانديې تلفظ کولو او هغه لیکل یې وساتل پوره یو کال وروسته یې تري بیا دهماغه حدیثونو په اړه پوښتنې کول شروع کړل چې کله یې دهغه موجوده وینا او پخوانۍ وینا سره مقایسه کړې نو ښکاره شوه چې حتی یو لفظ یې هم نه دی هېر کړی . حضرت ابو هرېره ته د یو استاد او د حدیثو د نقل کونکي په نظر کتل کېدل او دده کار خلکو ته دهغه حدیثونو ور ښودل وو چې کوم ده له رسول الله ﷺ څخه زده کړي وو ، یوه ورځ حضرت ابو هریره ❼ د مدینې په بازار باندې تېرېدلو خلک په خپلو تجارتونو کې مصروف وو ده ورته وویل چې ای خلکو تاسې څومره کمزوري یاست؟ هغوی ورته وویل ولې؟ ده ورته وویل چې د رسول الله ﷺ میراث هلته تقسیم کیږي او تاسې دلته پاتې شوي یاست. دوی ورته وویل چېرته؟ ده مبارک ورته وویل هلته په جوماتکې .. دوی په منډه منډه راغلل جومات ته او بېرته حضرت ابو هریره ته را ستانه شول وویل مونږ خو جومات ته لاړو او هلته خو مونږ څه ډول تقسیم ونه لیدو ؟ حضرت ابو هریره ❼ ورڅخه و پوښتل چې تاسې هلته څوک هم ونه لیدل ؟ دوی ورته وویل چې هلته مو څه کسان ولیدل مونځونه

يي كول، څه كسانو تلاوت كول ، او څه كسانو د حرامو او حلالو په اړه باندې خبرې كولې حضرت ابو هريره ورته وويل چې افسوس دی ستاسې په حال خو همدا د رسول الله ﷺ ميراث دی چې تقسيم كيږي حضرت ابو هريره ❼ ددې دين په زده كولو كې زيات تكليفونه برداشت كول او اكثر وخت به وږی وو او هغه دخپل ځان په اړه فرمايي چې كله به زه ډير زيات وږی شوم نو د رسول الله ﷺ كوم صحابي ته به ورغلم او له هغه نه به مې دكوم آيت په اړه پوښتنه وكوله او هغه به مې ترې زده كړو چې د ډوډی وخت به شو هغه به له ځان سره بوتلم او ډوډی به يې را باندې وخوړه .

يوه ورځ چې زه ډير وږی وم نو په خپله خيټه پورې مې ددې لپاره چې يو څه درنده شي كاڼی تړلی وو په لاره كې ناست وم چې څوک به راشي حضرت ابو بكر صديق ❼ راغلو او ما ترې نه د كوم آيت په اړه پوښتنه وكوله هغه راته صرف زما د پوښتنې ځواب راكړو او د خوراک لپاره يې راته ست ونه كولو بيا حضرت عمر ❼ راغلو د هغه نه مې هم چې څه پوښتنه وكوله دهماغې پوښتنې ځواب يې راكړو او نور يې راته څه ونه ويل پدې كې رسول الله ﷺ راغلو او هغه په ما باندې پوه شو چې زه وږی يم او راته يې وويل چې ابو هريره ! ما ورته وويل هو! ويل يې په ما پسې راځه ... مونږ دواړه لاړو چې د دوی مبارک كور ته ننوتلو په كور كې يې يو جام شودې پيدا كړې پوښتنه يې وكوله چې دا له كومه راغلې؟ د كور واله وو ورته وويل چې تاسې ته چا رالېږلې دي ما ته يې ويل چې ابو هريره ورشه اصحاب صفه را وغواړه هغوی ټول راغلل او د همدې شودو نه يې وڅښلې او حضرت ابو هريره ❼ فرمايي چې ما هم ترې وڅښلې او دا يو جام

شودې د ډېرو کسانو لپاره د معجزې په توګه باندې پوره شوې .

بیا یو وخت داسې شو چې مسلمانانو ته الله ② ډېر نعمتونه ورکړل ابو هریره ❼ هم د ښه ژوند ، د کور واله، د ماشوم خاوند شو او ښه ژوند یې لرلو خو بیا هم دې ژوند دده څخه هغه ټول تکلیفونه او زحمتونه او د سختۍ ورځې هیرې نه کړې ده به ویل چې د یتیم ماشوم په ډول لوی شوم او د یو غریب انسان په توګه مهاجر شوم غریب وم د خپلې ګېډې لپاره به مې خوراک له بصره بنت غزوان څخه اخسته ما به د خلکو خدمت کولو چې دوی به له سفر نه را و ګرځېدل بیا الله ② زما سره مرسته وکوله او همدا بصره بنت غزوان سره مې نکاح وکوله الله ② لره حمد او ثنا ده چې ابو هریره یې یو امام جوړ کړی دی او دا جمله به ده هغه وخت ډېره ویله کله چې دی د مدینې منورې د والې په ډول مقرر کړل شوی وو او پدې وخت کې به یې هم خپل ډېر وخت د الله ② په عبادت ذکر او فکر کې تېرولو د شپې مونځ کول او شپه الله ② ته په ولاړه تېرول دده عام ژوند وو ددوی په کور کې به ټوله شپه د الله ② عبادت کېدو په اوله دریمه کې به دده لور مبارکې عبادت کولو په بله دریمه کې به دی را پاڅېدو او د شپې په آخره دریمه کې به دده کوروالە را پاڅېده پدې سلسله به دابو هریره په کور کې یو ساعت هم داسې نه راتلو چې د الله ② عبادت به پکې نه کېدو .

حضرت ابو هریره ❼ ټول عمر دخپلې مور ډېر احترام کولو او دهغې عزت به یې کولو کله به هم چې له کور نه وتلو نو ددې مبارکې کوټې ته به ورغلو په دروازه کې به ور ودریدو ورته ویل به یې پر تا دې سلام وي مورې الله ② دې په تا

د په تا باندې رحم وکوي او الله ② باندې مهربان اوسي هغې به ورته ویل پر تا دې سلام وي زوی کیه الله ② دې په تا باندې مهربان شي او الله ② دې در باندې ورحمیږي کله کله به یې خپلې مور ته ویل چې موري الله ② دې په تا باندې ورحمیږي لکه څنګه چې زه وړوکی وم او تا زما ساتنه وکوله دې مبارکې به ورته ویل چې الله ② دې په تا باندې ورحمیږي لکه څنګه چې تا زه سمې لارې ته متوجه کړم او زما خیال د وساتلو په داسې وخت کې چې زه د لوی عمر خاوند وم .. حضرت ابو هریره ❼ به تل خلکو ته ویل چې د خپل مور پلار سره دې مهربانه اوسي او دهغوی سره دې ښه رویه وکوي یوه ورځ یې چې ولیدل دوه کسان په لاره روان وو او یو پکې مشر ښکاره کېدو نو د کشر نه یې پوښتنه وکوله چې دا ستا څه دی؟ هغه ورته وویل چې پلار مې دی حضرت ابو هریره ❼ ورته وویل چې ده ته په خپل نوم سره مه وایه، په لاره ترېنه مخکې مه ځه او په مجلس کې دده څخه وړاندې مه کینه ... مسلمانان ټول امام ابو هریره ❼ د یو امام په صفت پېژني او دهغه احسان مني چې دوی ته یې د رسول الله صلی الله د مبارکو حدیثونو په را رسولو کې مرسته کړېده امام ابو هریره ❼ د هجرت په ۵۹ هجري کال باندې د ۷۸ کلونو په عمر کې له دنیا نه سترګې پټې کړې .

الله ② دې د محمد ☸ د امت نه ورته نېکه بدله ورکړي .

صرف د الله لپاره

په بنو اسرائيلو کې يو کس اوسېدو چې د الله ② عبادت به يې کاوه يو څوک ورته راغلل ورته يې وويل چې يوه قبيله ده هغوی د ونې عبادت کوي ده ته غصه ورغله او يو تبر يې را په اوږه کړو او د ونې په لور پدې نيت را روان شو چې ونه به ماتوي په مخه کې شيطان د يو زوړ سړي په شکل کې مخې ته ورغلو ورنه يې وپوښتل چې دی چېرته روان دی؟ ده ورته وويل چې دا خاصه ونه ده چې خلک يې عبادت کوي او زه يې اوس پرې کول غواړم او دې شرک ته خاتمه ورکول غواړم هغه شيطان چې د زوړ سړي په شکل کې وو ورته وويل چې دا کار ته نشې کولی ستا لپاره به ښه دا وي چې صرف د خپل عبادت سره کار وساتې او کوم شی چې په تا پورې اړه نه لري ستا ورسره څه کار نشته دا هم يو ډول عبادت دی ستا ورپورې څه کار دی پدې کې ده وويل چې نه زه دا ونه خامخا پرې کول غواړم او شيطان ورته نه پرېښودو پدې کې د دواړو جنګ شو چې په دې جنګ کې شيطان کمزوری شو چې کله شيطان خپل ځان په داسې حالت کې ولېدو چې هېڅ مرستندوی يې نه وو او نه يې د خلاصون لاره وه نو عابد ته يې وويل چې ما معاف کړه ما غلطي کړېده او اوس مې پرېږده نو چې کله يې پرېښود شيطان بيا ورته ويل چې ګوره الله ② په تا باندې ددې ونې پرې کول واجب کړي نه دي او که ته هغه پرې نه کړې نو تاته هېڅ نقصان نه در رسيږي او که چېرته بيا ددې ونې پرې کول ضروري وای نو الله ② به کوم پيغمبر ته ويلي وو چې دا ونه پرې کړه خو د عابد په زړه کې دې خبرو هېڅ ځای هم ونه نيولو او تر اوسه پورې يې اراده وه چې دا ونه بايد زه پرې کړم پدې وخت کې بيا ددوی په مينځ کې جنګ شو او يو ځل بيا شيطان کمزوری شو نو يې ورته وويل ښه يوه خبره واوره زه

یوه بله خبره کوم هغه دا چې ته یو غریب انسان یې د ژوند مشکلات د زیات دي ته دا ونه مه پرې کوه زه به تاته هره ورځ دری د سرو زرو روپۍ درکوم او هره ورځ چې ته را پاڅیږې دا دری روپۍ به ستا د بالښت لاندې ایښې وي پدې پیسو باندې ته خپل مشکلات حل کولی شې، د خپلوانو سره مرسته کولی شې او همدارنګه په نورو نېکو کارونو کې یې مصرف کولی شې او د ونې پرې کول صرف یو کار دی هغه هم څه دومره فایده من نه دی ځکه خلک بله ونه هم کېښودلی شي دې خبرو د عابد په زړه کې ځای ونیولو او په همدې باندې اتفاق شو عابد بېرته خپل کور ته ستون شو او هره ورځ به یې تر بالښت لاندې دری د سرو زرو روپۍ پیدا کولې خو صرف دوه ورځې سر په سر لکن په دریمه ورځ بیا تر بالښت لاندې هېڅ هم نه وو عابد غصه شو او تبرګی یې را په اوږه کړو او کلکه اراده یې وکوله چې دا ځل به ونه پرې کوي شیطان بیا د زاړه سړي په شکل کې ورسره مخامخ شو پوښتنه یې ترې وکوله چې دی چېرته ځي؟ ده ورته په چیغه سره وویل چه ونه پرې کوم شیطان ورته وویل چې زه تا دېته نه پرېږدم چې ته هغه ونه پرې کړې خبره ترخه شوه او د دواړو په مینځ کې جنګ شروع شو لکن پدې ځل شیطان د پاسه شو او عابد یې را چپه کړو عابد ځان ته ډېر حیران شو چې هغه بل ځل مې دی دوه ځلې را چپه کړو دا اوس په ما څه وشول چې ماتې مې وخوړه نوپه خپل زړه کې یې ځواب پیدا نه کړو نو د شیطان څخه یې وپوښتل چې وجه څه ده؟ شیطان ورته وویل چې په اول ځل ستا غصه صرف د الله ② د رضا لپاره را پاریدلې وه او چې کله دې لما سره مقابله شوه نو هغه درسره مرسته وکوله او زه یې درته را چپه کړم او دا ځل یو څه غصه ستا د سرو زرو د روپیو د لاسه ورکولو له امله هم

وه نـو ځکه د الله ② مـرستـه لـتـا څخه پـرې شوې وه نـو ځکه مـاتـه را چپـه کـړې .

نــه ويـره ②پـه يــو ځـوان زړه کـې د الله

حضرت مـالـک بـن ديـنـار رحمـه الله يـوه ورځ پـه لاره تـېرېـدو چې ويـې لـېدل د لارې پـه غـاړه يـو ځـوان کس نـاست دی چې نـوم يـې عتبـه وو او ژاړي سره ددې چې هـوا ښه پـوره يـخه ده بـيـا هم پـه عتبـه بـانـدې خولـې را مـاتـې دي مـالـک بـن ديـنـار رحمـه الله چې دا حالـت ولـيدلـو نـو وربـانـدې زيـات حيـران شو د ځـوان نـه يـې پـوښتنه وکـولـه چې تـه ژاړې ولـې؟ او بـيـا پـدې يـخه هـوا کـې پـر تـا بـانـدې خـولـه ولـې روانـه ده؟ هغـه ورتـه وويـل چې يـوه ورځ زه پـدې ځای کـې وم او مـا دلـتـه يـوه ګـنـاه کـړې وه اوس چې پـدې لاره راغلم هغـه ګـنـاه راتـه يـاده شوه او پـه خـپـلـه ګـنـاه بـانـدې ژاړم .

کـه مـونـږ وګـورو د تـيـرې زمـانـې د مـسلمـانـانـو پـه زړه کـې د خـپـلـو ګـنـاهـونـو پـه اړه څـومـره غم او درد پـروت وو اوس خـو کـه مـونـږ پـه زرګـونـو ګـنـاهـونـه هم کـوو داسې بـې‌غمـه ګـرځـو لـکه مـونـږ چې څـه هم نـه وي کـړي .

❼حضرت ابو ذر غفاري

د مکې مکرمې په یوه غاړه کې چې په کوم ځای کې مکه د نور بهر علاقې سره تړل کېدله دلته یوه قبیله پرته وه چې د غفار په نوم وه پدې قبیله کې یو ځوان چې خپل نوم یې جندب ابن جنده وو او په ابوذر باندې یې شهرت درلودو اوسېدلو چې د ځوانۍ نه یې په زړورتیا تکړه والي او هوښیار والي کې شهرت درلود کله چې عرب د بتانو په عبادت باندې مصروف وو ده له اول نه ددې ډول عبادت نه کرکه کوله او د داسې ساده ډول عبادت نه یې ډېر بد وړل او د رسول ﷲ ﷺ تر را ښکاره کېدلو نه وړاندې ورته دا کار د جهالت کار ښکاره کېدو سره ددې چې دې کار د ټولو عربو په زړه کې ښه ځای نیولی وو او هغه وخت دی په خپله قبیله کې وو چې تر دې ځایه پورې دا خبرې ور ورسېدلې چې په مکه کې پیغمبر را پیدا شوی دی او خلک د حق لارې ته را غواړي او خلک له تیارو نه د رڼا په لوري بیایي بغیر ددې چې خپل وخت خراب کړي او ددې خبرې په معلوماتو کې ځنډ وکوي نو سم د لاسه یې خپل ورور انیس را وغوښت او ورته یې وویل چې ځه لاړ شه او د هغه چا معلومات وکوه چې د پیغمبري دعوه یې کړېده او ټومره معلومات دې چې پدې اړه پیدا کولی شول را یې وړه او د هغه سره وګوره هغه چې څه درته وویل ماته به یې ووایې حضرت انیس راغلو او د رسول ﷲ ﷺ سره د ملاقات نه وروسته بېرته راستون شو او خپل مشر ورور حضرت ابو زریې په ډېره بې قراري سره انتظار کولو او چې راغلو نو د پیغمبر په اړه یې ورڅخه پوښتنه وکوله ورور یې ورته وویل چې ما دهماغه کس سره وکتل چې چا د پیغمبري دعوه کړېده د هغه خبرې رښتونې معلومېدلې او په خبرو کې یې هېڅ ډول شاعري او یا بل شی نه وو . حضرت ابو ذر ❼ترې وپوښتل چې دده په اړه

بانديې خلكو څه ويل؟ ورور يې ويل چې خلكو ويل چې دا لېونى دى، ساحر دى او شاعر دى .

حضرت ابو ذر ❼ وويل چې زما زړه اوس هم اطمنان ونه كولو او پدې خبرو زما زړه صبر نه شو كه ته چېرته زما د كور او زما د اهل ساتنه وكوې نو زه پخپله مكې ته ځم او پدې اړه زه پخپله معلومات كوم .. ورور يې ورته ويل چې ښه ده لاړ شه لكن د مكې د خلكو نه د خپل ځان ساتنه كوه ... حضرت ابو ذر ❼ مكې ته راغلو په را رسېدلو سره يې دا معلومه كړه چې د مكې خلك رسول الله ﷺ او دهغه ملګرو ته ډېر زيات په غصه دي او كه څوك هم دهغه په اړه پوښتنه كوي نو وهل كيږي او ټكول كيږي نو ځكه چپ پاتې شو صرف څارنه يې كوله او له چا نه يې هم د پوښتنې جرئت ددې امله نشواى كولى چې نه معلومېده چې دا كس به د رسول الله ﷺ دوست او كه دهغه دښمن وي په همداسې نامعلوم انتظار كې وربانديې شپه راغله نو د شپې د مكې مكرمې سره په خواكې اوږد څملاست چې حضرت علي ❼ وربانديې راغلو ويې كتل چې مسافر دى نو يې ورته د كورته د تلو ست وكولو دهغه سره لاړو مېلمه پالنه يې ورته وكوله او شپه يې له هغه سره تېره كړه او څرنګه چې حالات داسې وو چې يو پر بل بانديې يقين نشواى كېدلى نو ټوله شپه پدې اړه بانديې خبرې ونه شوې نو چې سحر شو بېرته له هغه كور نه را ووتلو او د مكې مكرمې خوا ته راغلو دا ورځ هم په همداسې بې خبرې كې تېره شوه هېڅ معلومات ونشو چې هغه پيغمبر چېرته دى او د هغه سره ملاقات څنګه كيږي چې ماښام شو ده بيا په حرم كې د څملاستلو اراده درلوده چې حضرت علي ❼ بيا وربانديې راغلو او دى يې بيا له ځان سره كور ته بوتلو پدې شپه كې هم نه دده نه څه پوښتنه وشوه چې ته مكې ته د څه لپاره راغلى يې او نه ده پدې

اړه پوښتنه وکوله چې هغه پيغمبر چېرته دی تردې چې شپه تېره شوه سبا ورځ بيا لکه پرون داسې تېره شوه او د دريمې شپې لپاره بيا حضرت علي ❼ له ځان سره کور ته بوتلو او دا شپه يې ترې پوښتنه کوله چې ته ماته ويلى شې چې ته مکې ته د څه لپاره راغلى يې؟ حضرت ابو ذر ورته وويل چې که ته لما سره دا وعده کوې چې که زه تاته ووايم نو ته په ما ته سمه لاره را وښيې او زما مرسته به وکوې نو زه به تاته ووايم . حضرت علي ❼ ورسره وعده وکوله چې هغه به تر خپلې تولې وسې پورې دده مرسته کوي نو بيا ده ورته وويل چې زه راغلى يم مکې ته چې هغه کس ووينم چې د پيغمبرۍ دعوه يې کړېده او زه غواړم چې واورم چې هغه څه وايي ... ددې خبرې په آورېدو سره د حضرت علي ❼ مخ د خوشحالي نه و ځلېدو او ويې ويل چې په الله د قسم وي هغه رښتونى پيغمبر دی او حضرت علي ❼ حضرت ابو ذر ❼ ته د رسول الله ﷺ او دهغه د هدايت په اړه نورې ډيرې خبرې وکولې او بيا يې ورته وويل چې کله مونږ وختي پاڅېږو سحر ته په کومه لاره چې زه ځم ته به په ما پسې راځې که په لاره کې څه مشکل وو يا زه د څه نه وډار شوم نو زه به ودرېږم ته به پوه شې او که زه روان وم ته به په ما پسې ځې او په کوم ځای چې زه ننوتلم ته به هم ننوزې ... حضرت ابو ذر تر سحره پورې د خوشحالى نه خوب ونه کړو چې ډېر يې شوق وو چې کله به سحر کيږي چې زه د پيغمبر سره وګورم او دهغه خبرې واورم چې کله سحر شو نو په هماغه جوړه شوې نقشه دی او حضرت علي ❼ روان شول تردې چې رسول الله ﷺ ته ورسېدل حضرت ابو ذر ❼ ورته وويل چې السلام عليکم يا رسول الله .. رسول الله ﷺ ورته وويل وعليکم السلام ورحمة الله و برکاته او د اسلام په تاريخ کې ددې ځای نه حضرت ابو ذر ❼ اول هغه

کس دی چې رسول الله ﷺ ته یې په اسلامي طریقه باندې سلام کړی دی او بیا وروسته همدا الفاظ رسول الله ﷺ ته د سلام کولو لپاره عام شول او هرچا به همداسې سلام کولو .

رسول الله ﷺ د حضرت ابو ذر هرکلی وکړو او هغه ته یې د قران کریم یو څه آیتونه تلاوت کړل او بیا یې حضرت ابو ذر ❼ ته اسلام وړاندې کړو هغه اسلام قبول کړو او د شهادت کلمه یې وویله او دا د غفار قبیلې نه لمړی مسلمان وو .

راځئ چې د حضرت ابو ذر ❼ نه واورو چې هغه خپله قصه څنګه کوي هغه فرمایي چې ددېنه وروسته زه د یوڅه ورځو لپاره د پیغمبر سره پاتې شوم او هغه ماته اسلام را وښودو او د قران تلاوت یې را زده کړو او په اسلام یې پوه کړم او بیا یې راته وویل چې تر څو پورې مونږ د خپل دعوت اعلان نه وي کړی ته به هم خپل اسلام پټ ساتې او راته یې وویل چې د مکې د مشرکینو څخه به خپل اسلام پټ ساتي که هغوی ستا په اسلام خبر شي زه پدې ډارېږم چې تا به مړ کړي ابو ذر غفاري ❼ وویل چې زما روح د الله ② په اختیار کې دی زه په ترهغه د مکې نه نه ځم ترڅو مې چې دوی ته د اسلام اواز ور آورولی نه وي پدې سره رسول الله ﷺ چپ پاتې شو زه مکې ته راغلم قریش ناست وو خبرې یې کولې زه راغلم او ددوی په مینځ کې و دریدوم او په خپل پوره لوړ اواز مې وویل ای قریشو زه ددې ګواهي ورکوم چې الله یو دی شریک نه لري او زه ددې ګواهي ورکوم چې محمد د الله ② پیغمبر دی زما اواز په دوی باندې ډیر بد اثر وکړو او دوی په ما باندې را ټول شول په ډیره بې رحمۍ سره یې پر ما باندې د وهلو شروع وکوله او په یقیني توګه دوی غوښتل چې ما په وهلو سره ووژني پدې وخت کې حضرت عباس د رسول الله ﷺ تره زه و

پېژندلم هغه راغلو او خلکو ته يې وويل چې اى دا تاسې څه کوئ دا خو د غفار قبيلې سړى دى په کومه باندې چې ستاسې د تجارت لاره ده که دا مړ شو نو بيا به ستاسې دا لاره بنده شي پدې خبره سره دوى زه پرېښودم زه بېرته رسول الله ﷺ ته ورغلم هغه چې زما حالت وليدو نو يې راته وويل چې ما تاته ونه ويل چې خپل اسلام تر اوسه پورې لا پټ وساته ...؟ ما ورته وويل چې اى د الله ② پيغمبره دا يو ضرورت وو ما په زړه کې محسوس کړو او پوره مې کړو بيا رسول الله ﷺ ماته وويل چې څه اوس دې خپلو خلکو ته ورشه او هغوى ته هر هغه څه ووايه چې تا دلته وليدل او واد آورېدل خلک د الله لورې ته را وغواړه کېداى شي چې الله ② دوى ته ستا په لاس هدايت وکوي او ددوى له امله الله ② تاته ثواب درکړي او چې کله د واورېدل چې ما څان ښکاره کړو نو بيا به زما خواته راشې . .. د رسول الله ﷺ ددې خبرو د آورېدو سره زه دهغه نه روان شوم چې کله خپلې علاقې ته راغلم ورور رانه پوښتنه وکوله چې څه دې وکول؟ ما ورته وويل چې ما د رسول الله ﷺ سره اسلام قبول کړو نور زه مسلمان يم بيا زما ورور هم مسلمان شو او په شريکه باندې ورغلو خپلې مور ته مو اسلام وړاندې کړو هغې وويل چې بچيانو زما هم ستاسو مذهب خوښ دى او هغه هم مسلمانه شوه پدې سره دا کورنۍ مکمله مسلمانان شول او په شريکه يې د الله ② د دين لپاره په غفار قبيله کې کار شروع کړو او ډېر خلک يې مسلمانان کړل او دوى ته يې دين ورزده کړو او ددوى په مينځ کې به په شريکه سره عبادت کېدو او د جمع مونځ به يې کولو حضرت ابو ذر ❼ په خپل ځاى کې پاتې شو تردې چې رسول الله ﷺ مدينې منورې ته هجرت وکړو او د يو څه وخت تېرېدلو وروسته ابو ذر ❼ هلته پسې ورغلو بيا يې د رسول الله ﷺ نه وغوښتل چې

که هغه ته منظوره وي دی به د رسول الله ﷺ په خاص خدمت کې پاتې شي او دده لپاره به خدمت کوي رسول الله ﷺ پدې خبره خوشحال شو او هغه به چې کله هم حضرت ابو ذر ؓ لیدلو نو په خوشحالۍ سره به ورسره مخامخ کېدلو همدلته د رسول الله ﷺ سره په هر ډول حالاتو کې پاتې شو تردې چې کله رسول الله ﷺ وفات شو نو بیا ده هم نور په مدینه کې وخت نشو تېرولی او په هره لحظه کې به رسول الله ورته يادېدو او دا ژوند ورته سخت وو نو بيا ده هم مدينه پرېښوده او ترې مسافر شو .. او تر کومه پورې چې ژوندی وو د ساده ژوند مالک وو او داسې ژوند يې کولو لکه څنګه چې څوک په کوم ځای کې په عارضي توګه اوسيږي کله چې يوه ورځ يو کس دده کور ته راغلو او کور ته يې وکتل چې بالکل خالي ښکاره کېدو هغه کس په حيرانۍ کې ترې پوښتنه وکوله چې ستاسې د کور سامان چېرته دی؟ ده ورته په مسکا کې وويل چې زمونږ په بل ځای کې يو کور دی هلته مو لېږلی دی او مونږ اکثر سامان هلته لېږو (دده مطلب د آخرت کور وو) هغه کس ورته وويل چې دلته به هم يو څه سامان پرېښی وو ترڅو چې اوسېدئ نو استعمالولو به مو .. حضرت ابو ذر ؓ ورته وويل چې ددې کور مالک پدې کور کې مونږ تر ډېره وخته پورې نه پرېږدي .... حضرت ابو ذر ؓ د هجرت په ۳۲ کال له دنيا نه رحلت وکولو الله ② يې دې مرتبې لوړې کړي .

ن والقلم وما يسطرون

د مور اطاعت

حضرت علقمه ❼ جليل القدر صحابي وو او د الله ② په عبادت كولو كې به هر وخت مصروف وو روژه به يې په خوله او د شپې به يې مونځ كولو څه مال به چې په لاس ورغلو د الله په لاره كې يې له مصرف كولو نه نه سپمولو او د الله ② په لاره كې به په خيرات وركولو سره ډېر زيات خوشحال كېدلو او ښه خيراتونه به يې كول دا يو وخت بيمار شو او بيماري يې ورو ورو پسې سختېده بي بي يې راغله رسول الله ﷺ ته يې وفرمايل چې زه ددې لپاره راغلم چې تاته ووايم چې زما خاوند علقمه سخت بېمار دى او د مرګ په بستر باندې پروت دى رسول الله ﷺ حضرت عمار، حضرت شعيب او حضرت بلال ته وويل چې تاسې ورشئ د علقمه كور ته او دهغه د مرګ په حالت كې هغه ته كلمه وواياست چې هغه يې درسره ووايي .. دوى چې كله ورغلل نو حضرت بلال ❼ د شهادت كلمه ويله لكن د علقمه ❼ ژبه وربانديې نه ګرځېده حضرت بلال ❼ په منډه منډه راغلو رسول الله ﷺ ته يې وويل چې د هغه ژبه په كلمه نه ګرځي څه وكړو؟ رسول الله ﷺ پوښتنه وكوله چې مور او پلار يې ژوندي دي؟ چا ورته وويل چې د الله رسوله صرف موريې ژوندۍ ده او بوډۍ ښځه ده رسول الله ﷺ ورته احوال ور ولېږلو چې كه هغه كولى شي چې د كور نه را بهر شي نو دلته دې راشي او كه هغې ته راتلل تكليف وي نو دا دې په كور پاتې شي زه در ځم.

كله چې دا خبر د علقمه مور ته راغلو هغې وويل چې زما عمر دې دده نه قربان شي زه ورځم او را پاڅېده خپله همسا يې را واخيسته او د رسول الله ﷺ په مجلس كې حاضره شوه سلام يې وكولو رسول الله ﷺ يې د سلام ځواب وركړو او ورته يې

وویل ای د علقمه مورې! ته ماته رښتیا ووایه
او کنه نو الله ② به په ما باندې وحی نازله
کړي او ماته به رښتیا راورسوي د علقمه په
اړه راته ووایه .. هغې مبارکې وویل چې هغه ښه
مونځ کوي او روژې نیسي او خیراتونه کوي رسول
الله ☸ ورته وویل چې ستا په اړه څنګه دی؟ دې
ورته وویل د الله رسوله زه ترېنه خفه یم.. رسول
الله ☸ ورڅخه وپوښتل ولې؟ دې مبارکې ورته وویل
چې هغه خپله ښځه خوښه کړه او زما اطاعت یې
پرېښودو بیا رسول الله ☸ ورته وویل د علقمه
مورې یقین دی چې دهغه ژبه د کلمې ویلو نه
همدا ستا خفګان بنده کړېده بیا رسول الله ☸
حضرت بلال ته وویل چې ورشه لږ څه لرګي را ټول
کړه دعلقمه مور پوښتنه وکوله چې ای د الله
رسوله ستا څه اراده ده؟ رسول الله ☸ ورته وویل
چې اوس یې زه همدا ستا په مخ کې سوزوم دې
وویل ای د الله رسوله هغه زما زوی دی زه هغه
داسې نشم لیدلی چې زما په مخ کې د وسوزیږي
رسول الله ☸ ورته وویل ای د علقمه مورې ! د الله
② عذاب ددې اور نه ډېر سخت دی که ته غواړې
چې هغه د د عذاب نه وساتل شي نو ته ورته
معافي وکوه او که ته ورته معافي ونه کوې نو
دهغه مونځونه ، روژې او خیراتونه به هغه ته
هېڅ فایده هم ونه کوي د حضرت علقمه مور وویل
ای د الله رسوله زه الله ② د هغه ملائکې او
مسلمانان پدې باندې ګواه کوم چې زه له خپل
زوی نه خوشحاله یم ... رسول الله ☸ حضرت بلال
ته وویل چې څه اوس ورشه وګوره چې هغه کلمه
ویلی شي او کنه ؟ چې کله بلال ❼ ورغلو نو
ویې لېدل چې د هغه ژبه اوس په کلمه ګرځېده
حضرت بلال ❼ دا خبره نوټ کړه او حضرت
علقمه ❼ په همدې ورځ باندې وفات شو (الله ②
یې دې مرتبې لوړې کړي) رسول الله ☸ یې د غسل
په ورکولو باندې امر وکړو او د تکفین او

تجهيز انتظام يې وشو رسول الله ﷺ يې په خپله جنازه وکړه او خښ يې کړو بيا يې رسول الله ﷺ د قبر په خوا کې ودريدو او ويې فرمايل هغه څوک چې د خپلې مور په مقابل کې د خپلې ښځې اړخ ونيسي الله او د هغه ملائکې او ټول خلک وربانديې لعنت وايي ترڅو يې چې توبه ويستلې نه وي الله به يې خيراتونه ، مصرفونه او نور نيک کارونه قبول نه کړي دالله خوشحالي ستاسې د والدينو په خوشحالي کې او د هغه خفګان د دوی په خفګان کې دی .

د يوه کور په بدل کې په جنت کې کور

حضرت عبد الله ابن جحش دهغه کسانو له جملې څخه دی چې د اسلام په شروعاتو کې مسلمان شوی وو او کله چې په مکه مکرمه کې د قريشو ظلمونه تر حد واوښتل نو رسول الله ﷺ خپلو ملګرو ته مدينې منورې ته دهجرت کولو اجازه وکړه او د حضرت عبدالله ابن جحش لپاره هجرت څه نوې خبره نه وه ددېنه مخکې يې حبشې ته هجرت کړی وو خو دا ځل هجرت يو څه بدل وو دا ځل د خپلو ټولو ماشومانو، کور واله وو او ددوی د قبيلې نه مسلمانو کسانو دده په دې هجرت کې له ده سره ملګري کوله دا هجرت په داسې وخت کې وو چې د مکې مشرانو به د مکې مسلمانان په غور سره څارل چې څوک شته او څوک تللي دي پدې وخت کې د

مکې دوه مشران را ووتل چې یو ابو جهل او بل یې عتبه وو او پدې وخت کې دوی ډېر لرې نه وو تللي چې د مکې د مشرانو د حضرت عبد الله او د جحش د کورنۍ د نور غړو کورنو ته د دوی ور پام شو چې خالي وو او بادونه پکې لګېدل یو بل ته یې سره چېغه کړه چې دبنو جحش کورونه خالي شوي دي او دوې چېرته تللي دي او د حضرت عبد الله بن جحش ډېر ښکلی او قیمتي کور وو او هغه مبارک همدا قیمتې کور د الله ② د رضا لپاره پرېښود او ابو جهل ورننوتلو او هرڅه چې پکې وو هغه یې را ټول کړل کله چې حضرت عبد الله بن جحش ته ددې خبر ورسېدو چې ابو جهل دده له کور سره څه کړي دي هغه دا خبره له رسول الله ﷺ سره شریکه کړه او هغه ورته وویل چې ته اوس دهغه په اړه فکر مه کوه ولی تا دا کور د الله ② د رضا لپاره قرباني کړی نه وو؟ ښه نه ده چې الله ② تاته ددې کور په ځای په جنت کې کور درکړي؟ حضرت عبد الله ورته وویل هو د الله رسوله خوښه مې ده ددې ورځې نه وروسته به حضرت عبد الله ❼ کله ددې کور په اړه نه شکایت وکولو او نه څه فریاد او ټول عمر به یې پدې خبره خوښي ښکاره کوله چې الله ② به ده ته ددې کور په بدل کې په جنت کې کور ورکوي .

ابو سفیان ابن الحارث

د دوو کسانو په مینځ کې ډېر کم داسې خواږه تعلقات پیدا کیږي لکه د رسول اللهﷺ او د سفیان ابن الحارث په مینځ کې چې وو البته دا هغه سفیان ابن الحرب نه دی دا سفیان ابن حارث دی چې د رسول اللهﷺ د سکه تره زوی دی او څرنګه چې د یو څه وخت لپاره دده پالنه هم حضرت حلیمې بي بي کړېده نو د رسول اللهﷺ رضاعي ورور هم دی په یو ځای سره لوی شوي او ډېر وخت یې سره یو ځای تېر کړی دی او ډېر وخت په یوه کور کې هم سره اوسېدلې دي او په عمر کې هم سره همزولي وو ، او ددې ټولو خبرو تقاضا دا وه چې کله رسو ل اللهﷺ د خپل دعوت شروع کړې وای نو ابو سفیان باید اول هغه کس وای چې دې اواز ته یې لبیک ویلي وای لکن بیا هم داسې ونه شول او کله چې رسول اللهﷺ د خپل دعوت اعلان وکولو نو پدې وخت کې ابو سفیان ابن الحارث د قریشو نامتو جنګیالی او نامتو شاعر هم وو هغه خپل ځان او قلم دواړه د رسول اللهﷺ په خلاف استعمالول شروع کړل او کله به هم د قریشو او مسلمانانو په مینځ کې جنګ کېدو ابو سفیان ابن الحارث به د چې قریشو د لوري نه ښه ونډه پکې اخستله آن تقریباً تر شلو کلونو پورې هغه پدې خپل ضد باندې پاتې شو او دهغه دریو نورو ورڼو نوفل، ربیعه او عبدالله له مخکې نه اسلام قبول کړی وو لکن ده نه وو قبول کړی د هجرت په آتم کال د مکې تر فتح وړاندې دده حالت بدلون ته تیار شو او دده حالت پداسې توګه بدل شو لکه دی چې وایي چې کله ماته ښکاره شوه چې هرې خواته د اسلام خبرې کېدلې او اسلام خپرېدلو او هر لوري ته د اسلام ترقي مخ په وړاندې تله نو ما خپل ځان تنګ محسوس کولو ماته خپل ځان داسې ښکاره کېدو لکه زه چې په دام کې ګیر شوی وم

او مـا بـه ویـل چې زه بـه چېرتـه ځم ؟ او داسې نـور سوالـونـه وو چې زمـا پـه زړه کې بـه را تـاوېدل آخر مې خپـل کـور والـه او مـاشومـانـو تـه ویـل چې ځـانـونـه تـیـار کړئ مکه پـرېـږدو او چې مسلمـانـان مکې تـه راشي نـو یـقـیـني خبـره ده چې مـا بـه وژنـي زمـا کـور والـه مـاتـه وویـل چې تـه اوس پـدې خبـره بـایـد پـوه شې چې عربـو او عجمـو د محمد دیـن قـبـول کړی دی او تـه تـر اوسه پـورې پـه خپل ضد بـانـدې ولاړ یـې او تـه بـایـد اول هغه کس وای چې د هغه مـرستې تـه تـیـار شوی وای ، تـا بـایـد پـه اول وخت کې د هغه تـصدیـق کړی وای او د هغه مټ دې مضبـوط کړی وای هغوی ددې کـوښښ کـولـو چې زمـا دمـاغ دېـتـه تـیـار کړي چې زه د رسول ﷲ ﷺ سره پـه خپـلـه رویـه بـانـدې بـیـا فـکـر وکـوم ددې خبـرو پـه دوران کې ﷲ ② زمـا زړه د اسلام خـواتـه خلاص کړو پـدې وخت کې مـا خپـل غلام تـه امـر وکړو چې زه چېرتـه ځم یـو آس او یـو اوښ راتـه تـیـار کړه خپـل زوی جعفـر مې لـه ځـان سره مـلـګری کړو او پـه تـیـزی سره مـو د الابـوا پـه لـوري حرکت وکړو دا د مکې مکرمې او مـدیـنـې منـورې پـه مـیـنځ کې یـو ځـای دی مـا آورېـدلـي وو چې رسول ﷲ ﷺ دلـتـه دمه کړېـده پـه هغه وخت کې چې د مکې پـه لـور د ټـولـو مسلمـانـانـو سره را روان وو کلـه چې مـونـږ هغه ځای تـه ور نـږدې شوو نـو ددې لـپـاره چې مـا څـوک ونـه پـیـژنـي هسې نـه چې پـیـغمـبـر علـیـه الـسلام تـه لـه رسېدو نـه وړانـدې مې څـوک مـړ کـړي نـو خپـل مخ مې پـه څـادر کې پـټ کړو او چې ډېـر ور نـږدې شوم نـو پـه پـښـو بـانـدې روان شوم او چې د صحابـه وو اولـه ډلـه پـه مخه راغلـه نـو لـه هغوی نـه مې لاره چپـه کړه و ډار شوم هسې نـه چې څـوک مې و پـیـژنـي او همداسې پـه غلـې غلـې تـوګه مـا ځـان تـر هغه وختـه پـورې وسـاتـلـو چې تـر څـو رسول ﷲ ﷺ پـه یـوه ټـولـي کې راتـه ښکـاره شو چې را روان دی زه ورتـه بـالـکل مخـامخ شوم او چې ښه ور نـږدې شوم نـو لـه خپـل مخ نـه مې څـادر لـرې کړو هغه زه ولـیـدلـم او

ويې پېژندلم لکن لما څخه يې مخ تاو کړو زه يې مخې ته ور تاو شوم لکن هغه بيا هم لما څخه مخ تاو کړو او نه يې غوښتل چې زما مخ ته وګوري دا کار يې را سره څو ځله وکولو پدې وخت کې ټولو مسلمانانو زما لوري ته بد بد کتل پدې وخت کې چې زه د ابوبکر صديق ❼ سره مخامخ شوم هغه هم راته بد بد وکتل او بلې خواته را څخه لاړو بيا همداسې د حضرت عمر ❼ سره هم مخامخ شوم او هغه هم همداسې بد بد راته وکتل او ما وليدل چې زما په اړه يې د يو انصاري سره څه وويل او هغه انصاري بيا ماته بد بد کتل او راته يې وويل د الله دښمنه تا رسول الله ﷺ او دهغه صحابه وو ته ضرر رسولی او تا ددوی سره جنګونه کړي دي انصاري په لوړ اواز سره ماته سپکې سپورې ويلې چې ټولو مسلمانانو ماته په غصه غصه کې کتل پدې وخت کې ماته خپل تره حضرت عباس د خلکو په مينځ کې ښکاره شو ما دهغه خواته ور منډه کړه او دهغه لوري ته د پناه اخستلو په نيت ورغلم او ورته مې وويل ای زما تره ته پوهېږې چې زه پدې تمه وم چې که زه د اسلام قبلولو په نيت پيغمبر ته ورشم هغه په زما په اسلام خوشحال شي ځکه چې دهغه سره زما ښه او نېږدې خپلولي ده او بل دا چې په خلکو کې زما د ښه مقام له امله به هغه زما اسلام ته خوشحال شي او اوس هغه لما سره خبرې نه کوي او لما څخه مخ اړوي خير دی ته ورته ووايه چې هغه لما سره خبره وکوي زما تره ماته وويل چې نه ... زه خو و الله که ورته ووايم چې لتا سره دې خبره وکوي ما هغه ته ډېر منت وکولو او ورڅخه مې و پوښتل نو بيا زه چا ته ورشم؟ ته اوس ما چاته پرېښودل غواړې او ګوره زه لتا څخه نور هېڅ هم نه غواړم صرف رسول الله ﷺ ته ووايه چې زما سره خبرې وکوي خو بالآخره دده څخه هم زما څه کار ونشو چې په خلکو کې حضرت علي ❼ را ښکاره شو هغه ته ورغلم او

خپله قصه مې هغه ته تېره کړه خو د هغه جواب ماته همداسې وو لکه زما د تره حضرت عباس ❼ چې ځنګه وو زه بېرته تره ته راغلم ورته مې وويل چې نو بيا ښه ده که ته د پيغمبر عليه السلام زړه زما لپاره نشې نرمولی نو بيا خو لږ تر لږه هغه کس ته خو ووايه چې ماته د نورې ښکنځلې نه کوي او زما سپکاوی دې بند کړي ماته تره وويل چې ته ماته را وښايه هغه کس څوک دی چې تاته خبرې کوي ... کله چې ما ورته وښودو نو تره مې راته وويل چې ښه دا خو نعمان ابن الحارث النجاري دی بيا مې تره هغه ته احوال ور ولېږلو او ورته يې وويل چې ګوره دا ابو سفيان ابن الحارث د رسول الله ﷺ د تره زوی دی او زما وراره دی که نن رسول الله ﷺ دده سره خفه دی يوه ورځ به لده سره خوشحال شي دا پرېږده (خبرې مه ورته کوه) زما تره هغه لما څخه تردې حده پورې منع کړو چې هغه وويل چې سمه ده زه به نور ده ته هېڅ هم نه وايم دا وخت تېرېدو چې رسول الله ﷺ جحفه مقام ته را ورسېدو (د مکې مکرمې نه اوس هم د څلورو ورځو منزل دی) زه يې د خيمې په دروازه کې کېناستلم او زما زوی جعفر زما په خوا کې و دريدو او اوس هم چې را سره مخامخ شو رسول الله ﷺ را څخه مخ تاو کړو خو زه اوس نا اميد نه وم او چې کله به هم هغه چېرته دمه وکوله نو زه به دده د خيمې مخې ته کېناستلم او زوی به مې مخې ته ودريدو زه سخت پدې حالت کې تنګ شوم له ځان سره مې ويل زما د قسم په الله وي چې يا خو به رسول الله ﷺ زما لپاره خپله خوشحالي ښکاره کوي او يا خوبه زه دښتې ته ځم او په دښته کې به زه او زوی به مې دواړه پاتې کېږو تردې چې د لوږې او تندې نه مړه شو رسول الله زما چې دا خبره واوريده هغه له خپلې خيمې نه را ووتلو او ماته يې دا ځل ډېر په ځير ځير وکتل او زما په زړه کې را غله چې کېدی شي اوس

به مسکی شي لکن هغه جدي کتل او بیا یې راته وویل چې ابو سفیانه اوس په تا باندې څه ملامتي نشته هغه حضرت علي ❼ ته وویل چې دتره زوی ته دې ور وښیه چې هغه اودس څنګه وکوي اودس پرې وکوه بیا یې بېرته ماته راوله کله چې حضرت علي ❼ بېرته را وګرځېدو رسول الله ورته وویل چې خلکو ته اعلان وکوي چې زه د ابو سفیان څخه خوشحال یم دوی دې هم ترې خوشحال شي بیا چې پیغمبر علیه السلام مکې ته ننوتلو زه هم ورسره وم او هرځای ته به چې تلو زه به ورسره تلم او کوښښ به مې کول چې دده سره وم او په هېڅ صورت کې به ترېنه نه جدا کېدم تردې چې یو وخت داسې راغلو چې د حنین د جنګ وخت شو د عربو قبیلو د رسول الله ☸ د جنګ لپاره تیاری شروع کړو او ډېر کسان یې را ټول کړل په لوی قوت او طاقت سره مشرکین جنګ ته را مخې ته شول چې کله ما د مشرکانو زیادت او دهغوی زور ولیدو ما له ځان سره وویل چې زما د هم قسم په خدای وي چې نن به زه داسې کار کوم چې خپلې ټولې د پخوازمانې بدۍ له خلکو نه وربان دې هیرې کړم او داسې کار به کوم چې الله او دهغه رسول وربان دې خوشحال کړم کله چې دواړه لښکرې سره مخامخ شوې نو د مشرکینو فشار په مسلمانانو زیات وو حالت خراب شو او مسلمانانو حوصله د لاسه ورکړه او ځینې مسلمانان بې زړه شول خو ما رسول الله ☸ ولیدو چې توره یې په لاس کې وه او لکه د غر داسې کلک ولاړو وو او په خوا کې ورسره څه صحابه وو په جنګ باندې ښه ګرم آخته وو ما پدې وخت کې له خپل آس نه را ټوپ کړل او دده مبارک لوري ته ورغلم او دده په خوا کې مې جنګ شروع کړو په زړه کې مې غوښتل چې که د رسول الله ☸ په خوا کې مې شهادت نصیب شي زما تره حضرت عباس ❼ د رسول الله ☸ د قچرې واږې نیولې وې او په خوا کې ورسره ولاړ وو ما په ښي لاس باندې د رسول الله ☸ څخه دفاع

کوله او په چپ لاس مې دخپلې سپرلۍ واږې نیولې وې د رسول الله ﷺ په خوا کې ځای مې نیولی وو او چاته مې هم اجازه نه ورکوله چې لاس یې تر رسول الله ﷺ پورې را ورسیږي کله چې رسول الله ﷺ زما مقابله او په دښمنانو باندې زما پر له پسې ګذارونه وکتل نو یې زما له تره څخه پوښتنه وکوله (زما مخ ورته نه ښکاره کېدو) چې دا څوک دی؟ حضرت عباس ❼ ورته ویل چې د الله رسوله دا ستا ورور او ستا د تره زوی ابو سفیان ابن الحارث دی ته ترې خوشحال شه هغه وفرمایل چې زه ترې خوشحال یم او الله ② دده ټولې پخوانی غلطیانې ورته وبښلې چې له ما سره یې هرڅه کړي دي زه پدې خبر زیات خوشحال شوم او په رکاب کې مې د هغه پښه ښکل کړه او په ژړا شوم هغه زه قرار کړم او ماته یې حوصله راکړه او ددېنه وروسته مو خپل خپل ځایونه ونیول او جنګ تر خپله وخته پورې ادامه پیدا کړه او ددې جنګ نه وروسته به زه د رسول الله ﷺ سره ډېر زیات خوشحال وم او د هغه سره به مې د خپل ژوند نه ډېره زیاته مزه اخسته خو ده تر آخره پورې د رسول الله ﷺ سترګو ته مخامخ نه وو کتلي د هغه شرم له امله چې ده په زړه کې د هغه کارونو له امله محسوس کولو چې ده له رسول الله ﷺ سره د جهالت په دور کې کړې وو خو اوس به ابو سفیان ❼ ټوله ورځ په تلاوت او د الله ② په ذکر او فکر باندې مصروف وو او ټوله ورځ به یې ددین په زده کولو کې کوښښ کولو یوه ورځ پداسې حالت کې چې هغه جومات ته ننوتلو رسول الله ﷺ د حضرت عائشه ❼ څخه پوښتنه وکوله چې ته پوهېږې چې دا څوک دی؟ هغې ورته وویل نه .. رسول الله ﷺ ورته و فرمایل چې دا زما د تره زوی حضرت ابو سفیان دی تر ټولو وړاندې جومات ته ځي او تر ټولو وروسته له جومات نه بېرته ځي .

د حضرت عمر ❼ د خلافت په زمانه کې چا ولیدو چې په بقیع کې یې قبر کېندلو او ښائسته کولو خلک حیران شول چې دی څه کوي؟ ددېنه دری ورځې وروسته د بیماري په حالت کې په کور کې پروت وو او د کور خلکو ورته ژړل ده وویل چې زما په حالت مه ژاړئ قسم دی چې د هغې ورځې نه چې ما اسلام قبول کړی دی ما بد کار نه دی کړی . ددې خبرې سره وفات شو الله ② یې دې مرتبې لوړې کړي .

دښمني په دوستي بدليږي

د هجرت په شپږم کال رسول الله ﷺ وغوښتل چې دا خپله د دعوت حلقه لا پسې فراخه کړي نو ددې لپاره يې آته خطونه په شا او خوا ساحه کې د عربو بادشاهانو ته ولېږل او هغوی يې د اسلام لوري ته را وغوښتل پدې بادشاهانو کې يو ثمامة وو کوم چې د بني حنيفه قبيلې سردار وو او د يمامه علاقې بادشاه وو چا هم دده په اړه د مخالفت جرئت نشو کولی د ښه زور او طاقت خاوند وو ښه دبدبه يې وه .

ده ته چې کله د اسلام دعوت ورسېدو نو هغه پرې غصه شو او بالکل يې د اسلام دعوت ته د غوږ نېول و نه غوښتل او په زړه کې يې ارمان پيدا شو چې تللی وی او محمد يې وژلی وای او دده دا پروګرام يې بالکل سوزولی وای .

په زړه کې يې د اسلام سره کينه وه او انتظار يې کاوه چې وخت پيدا شي او دی د رسول الله ﷺ په خلاف باندې څه وکوي آخر د وخت تېرېدنې دا خبره دده له دماغ څخه وويستله او هېره يې شوه سره ددې چې دده په ترونو کې يو ځل يوه کس ور په ياده کړه خو بيا هم ده پرېښوده

خو په زړه کې به يې بيا هم پروګرامونه او پلانونه ساتل د همدې پروګرامونو په سلسله کې يې د رسول الله ﷺ يوګروپ صحابه په شهادت ورسول ددېنه وروسته رسول الله ﷺ دده د مرګ حکم وکولو .

د يو څه وخت نه وروسته ده تصميم ونيولو چې عمرې ته لاړ شي (دجهالت په وخت کې به دوی عمره داسې کوله چې مکې ته به راغلو په مکه کې يې بتان ايښي وو تر هغوی په را وڅرخېدل او بيا

به یې بتانو ته قرباني هم وکوله ددې سفر په دوران کې دده لاره په مدینه منوره باندې وه چې مکې مکرمې ته به راتلو په لاره کې یوه حادثه وشوه چې پدې اړه وړاندې کتنه (پیش بیني) نه وه شوې هغه دا چې پدې وخت کې په مسلمانان له مدینې منورې نه په چاپېریال کې ګرځېدل چې څوک نا بلده به یې ولېدو نو پوښتنه به یې ترې کوله او د امنیت ساتلو لپاره دا یو ښه اقدام وو چې ګزمه به کېده او ددې ګزمه کونکو یوه ډله له ثمامه سره مخ شوه او دده نه یې پوښتنې وکولې خو دی یې بیا هم ونه پېژندلو تردې را یې وستلو او په جومات کې یې تر یوه ستنه پورې کلک کلک وتړلو او ددې انتظار یې کاوه چې رسول الله ﷺ راشي چې هغه څه هدایت فرمایي .

رسول الله ﷺ چې کله جومات ته د ننوتلو په حالت کې وو پوښتنه یې وکوله چې تاسې ته معلومه ده چې دا تاسې څوک نیولی دی؟ دوی ورته وویل نه بیا رسول الله ﷺ و فرمایل چې دا خو ثمامة بن اثال دی او دا تاسې ډېر ښه کار کړی دی چې دا مو نیولی دی .

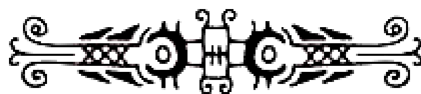
رسول الله ﷺ بېرته راغلو کور ته او خپل کور واله ته یې وویل چې څه مو پاخه کړي وي هغه جومات ثمامة بن اثال ته ور ولېږئ او شودې وربانډې و څښئ او دا ټول کارونه رسول الله ﷺ هغه وخت وکول چې تر اوسه پورې یې دده سره خبرې نه دي شوي او نه خویې لا تر اوسه ورسره کتلي دي . چې رسول الله ﷺ ورسره خبرې شروع کړې نو اول یې ترې پوښتنه وکوله (ددې نه مخکې تېر شول چې ده یوه ډله صحابه هم شهیدان کړي وو) د خپل ځان په اړه لتا سره څه دي چې وایې؟ ده وویل چې ستاسې خوښه ده اوس که ما وژنئ نو هم زه ستاسې په اختیار کې یم اوس او که ما معاف کړئ ستاسې شکریه به کوم او که

چېرته تاسې پیسې غواړئ نو چې څومره تاسې غواړئ زه به هم دومره پیسې درکړم .

رسول الله ﷺ دی پرېښودو د دوو ورځو لپاره خو اوس یې هم خوراکونه ورلېږل او د خپلې اوښې شودې یې ورباندې څښلې دوه ورځې وروسته رسول الله ﷺ بیا ورته راغلو ورڅخه یې وپوښتل چې د خپل ځان په اړه به څه ووایې؟ ده ورته بېرته خپل ځواب تکرار کړو بیا رسول الله ﷺ خپلو صحابه وو ته و فرمایل چې خلاص یې کړئ .

ثمامه د رسول الله ﷺ مسجد پرېښود او روان شو تردې چې د جومات نه لږ لرې د خورما باغ وو دې ځای ته را ورسېدو خپل اوښ ته یې اوبه ورکړې او خپل ځان یې ووینځلو او ځان یې تازه کړو بېرته د رسول الله ﷺ مسجد خواته ور تاو شو او د مسلمانانو د ډلې په مخ کې ودرېد او په لوړ اواز یې د شهادت کلمه وویله او خپل اسلام یې اعلان کړو بیا د رسول الله ﷺ په خدمت کې حاضر شو ورته یې وویل ای محمده ﷺ ! یو وخت ستا مخ زما لپاره په دنیا کې تر ټولو نه بد مخ وو او اوس ستا مخ زما لپاره په دنیا کې تر هر بل چا نه محبوب مخ دی ما ستاسې کسان شهیدان کړي دي او بیا زه ستاسې په ولکه کې راغلم تاسې راسره څه وکول؟ .

رسول الله ﷺ ورته وویل چې په تا باندې اوس هېڅ ملامتي نشته په اسلام کې داخلېدل پخوانې ګناهونه ختموي او د یوه نوي ژوند شروع کیږي .

د سختي نه وروسته تحفه

د هجرت په آتم کال رسول الله ﷺ يوه ډله مجاهدين د حضرت ابو عبيده ❼ په مشرۍ کې ولېږل او دوی ته يې يوه اندازه خورما د خوراک لپاره ورکړې دا کسان ډېر وو او خورماوې لږ وې نو يو څه وخت چې تېر شو نو په دوی باندې د خوراک کمی شو بيا دوی په فوځ کې د موجوده کسانو څخه اوښان اخستل او هغه به يې حلالول او د اوښ د مالک سره به يې وعده کوله چې کله مدينې ته بېرته و ګرځو نو بيا به درته ستا پيسې هلته درکوو چې يو څه وخت پداسې حالت کې هم تېر شو نو امير فکر وکاوه چې که مونږ همداسې حلالې کوو نو بيا خو به زمونږ سره د نقليه وسائلو او دسپرليو کمی راشي نو ځکه يې دا طريقه هم ودروله او په فوځ کې يې اعلان وکولو چې له چا سره په خپله توښه کې هرڅومره خورماوې پاتې وي هغه دې را ټولې کړي هغه يې ټولې ترې جمع کړې او بيا به يې هر مجاهد ته د ورځې يوه خورما ورکوله چې دی پرې زندګي وکوي او د مجاهد لپاره به همدا يوه خورما په ټوله ورځ کې وه ، کله چې حضرت جابر ❼ چې د همدې ټولي غړی وو قصه کوله چا ترې پوښتنه وکوله چې ټوله ورځ به مو په يوه خورما څنګه ګذاره کوله؟ ده ورته وويل چې همدې يوې خورما ته به مونږ انتظار کولو او چې کله دا هم ختمې شوې نو مونږ به د وچو ونو پاڼې را ټولولې او هغه به مو په ا وبو کې نرمې کړې او بيا به مو خوړلې او کله چې حالات دې اندازې ته ورسېدل بيا هم اسلامي مجاهدينو هېڅ ډول شکايت نه کولو او دا هرڅه يې د ثواب ذريعه ګڼل او په ټولو تکليفونو باندې يې صبر کړی وو نو الله ② وربانديې خپل رحمت وکولو او د سمندر نه يې يو ډېر لوی ماهی پخپله د وچې خواته را وغورځولو او دا ډېر لوی وو او د ټول فوځ لپاره د خوشحالۍ ذريعه شو

پدې فوج کې به درى اوښان په يو وخت کې حلاليدل خو پدې ماهي باندې دوى آتلس ورځې ګذاره وکوله او چې کله مدينې منورې ته د بېرته را ګرځېدلو وخت شو نو ټولو ترېنه خپل سامانونه ډک کړل او له ځان سره يې غوښه راوړه او چې کله دا خبره بيا رسول الله ته وشوه هغه ﷺ و فرمايل چې بس دا ماهى تاسې ته د الله له لوري نه برابر شوى وو .

ابو عبيده ابن الجراح

د ښه بدن خاوند وو لوړ قد يې وو ښکلې مباركه ږنګى ږيره يې وه ځلانده او روښانه مخ يې وو چې مخ ته به يې چا كتل نو دخوشحالي احساس به يې كولو الله ② ورته روښانه مخ او ښكلې څېره وركړې وه او ددې ټولو سربېره حيا ناک او د حيا نه ډک انسان وو درونډ طبيعت يې درلوده مسقيم طبيعت يې وو په سختو حالتونو كې هم هغه نه غصه شو او نه جدي په صفايي او تيز او عمل كې د تورې د تېغ سره مشابه وو او ده ته د رسول الله امين هم ويل كيږي او د رسول الله ﷺ لپاره يې دمالي كا ركول او خزانه به له ده سره وه پوره نوم يې امير ابن عبد الله ابن الجراح دى خو دى په ابو عبيده ابن الجراح سره مشهور شوى دى حضرت عبد الله بن عمر ❼ دده په اړه فرمايي چې په قريشو كې درى كسان (پس د پيغمبر نه) ډېر زيات بهترين خلک وو او چې كله به هغوى تاته خبرې كولې نو تاته به يې دوكه نه دركوله او چې كله به تا ورته خبرې كولې په تا باندې به يې د درواغو تور نه لګولو ١. حضرت ابو بكر صديق ٢. حضرت عثمان ابن عفان ٣. حضرت ابو عبيدة ابن الجراح 📖 حضرت ابو عبيدة له هغه كسانو څخه دى چې د اسلام په شروع كې يې ايمان راوړى وو او د حضرت ابو بكر صديق ❼ څخه يوه ورځ وروسته په

اسلام مشرف شوی دی په حقیقت کې دی د ابو بکر صدیق ❼ په وجه مسلمان شوی دی حضرت ابو بکر صدیق ❼ دی، عبد الرحمن ابن عوف، عثمان ابن ماذون او ارقم بن ابي الارقم ټول رسول الله ﷺ ته وروستل او هلته دوی ټولو په یو ځای اسلام قبول کړو ددوی مسلمانېدل په اسلامي تاریخ کې ډېره لویه کامیابي وه او د خوشحالۍ خبره وه ټول د ښې نظریې او ښه فکر خاوندان وو حضرت ابو عبیده ❼ د هغه ټولو تکلیفونو برداشت وکولو چې د اسلام په سر کې په مسلمانانو باندې تېرېدل او د ټولو تکلیفونو یې په مینه سره مقابله کوله او په خپل اسلام او ایمان کې ډېر زیات کلک او د پخې عقیدې مالک وو دې ټولو تکلیفونو او زحمتونو دی یوه ذره هم له خپل هدف نه لرې نه کړو د ښه استقامت مالک وو او دهغه د شهامت او د غیرت د نښو نه یوه دا هم وه چې دی بدري وو دی له هغه کسانو څخه وو چې په بدر کې شرکت کړی وو او د هغه کسانو له جملې څخه وو چې د اسلام د تاریخ یو تاریخي جنګ بدر یې ګټلی وو حضرت ابو عبیده په مختلفو غزاګانو کې شرکت کړی دی او اکثر وخت به یې مشري هم په غاړه وه او داسې کس وو چې د مرګ نه بالکل په زړه کې وېره نه وه ټول قریش دده څخه زیات په ډار کې وو او ټول عمر به یې دده سره د مخامخ کېدلو څخه ځان ژغورلو کله چې په بدر کې یو کس په ده مبارک پسې شو حضرت ابو عبیده ❼ ډېر کوښښ وکولو چې ددې کس سره د جګړې کولو څخه ځان وژغوري لکن هېڅ شی کېدل ممکن نه وو آخر دا چې دا کس پدې باندې کامیاب شو چې د حضرت ابو عبیدة لاره ونیسي او دهغه مخې ته ورشي بیا هم حضرت ابو عبیده ❼ ددې کس سره جنګ کول نه غوښتل خو هغه کس بالکل دده سره مخامخ وو نو د مقابلې نه بغیر بله لاره نه وه نو حضرت ابو عبیده صرف یو وار ور پرېښودو او هغه کس یې

په سر باندې ووهلو په هماغه ځای باندې و غورځېدو او هلاک شو او دا کس څوک وو؟ او ابو عبیده ولې دده د جنګ څخه ځان غړولو؟ ولې تر آخره وخته پورې ابو عبیده صرف خپل ځان خلاصولو او دفاع یې کوله؟ ددې پوښتنو ځواب لږ مشکل دی خو صرف یو ټکی یې ځواب دی چې دا کس عبدالله ابن الجراح د حضرت ابو عبیده ابن الجراح پلار وو او ده کله هم نه غوښتل چې خپل پلار قتل کړي تر آخره وخته پورې ده دخپل ځان دفاع کوله خو هغه د ده وژل غوښتل .

او همدې واقعې ته په قران کریم کې اشاره شوېده چې الله ② فرمایي (په هغه کسانو کې چې په الله او د قیامت په ورځ ایمان لري ته به داسې کسان پیدا نه کړې چې دهغه کسانو سره دوستي وکوي چې هغوی د الله او دهغه د رسول دښمنان دي اګر که هغه کسان ددوی پلرونه وي یا یې زامن وي یا یې ورونه وي او یا یې مشران وي الله د دوی په زړونو کې ایمان ور اچولی دی او دوی یی په خپل قدرت سره کلک کړي دي او دوی ته یې استقامت ورکړی دی ....) سورت مجادله آیة ۲۲)

په بدر کې د ابو عبیده ❼ د خپل پلار سره داسې مخامخ کېدل څه عجیبه خبره نه وه ځکه چې دهغه په زړه کې د الله ② مینې او په هغه باندې کلک ایمان ځای نیولی وو او ابو عبیده ❼ ښه او بد کار صرف د همدې ایمان په واسطه پېژندل او هغه څه به ورته ښه ښکاره کېدل کوم به چې دده ایمان ته ښه ښکاره کېدل او هغه څه به ورته بد ښکاره کېدل چې دده ایمان ته به بد ښکاره کېدل .

حضرت محمد ابن جعفر ❼ روایت کوي چې د نصاراوو یوه ډله رسول الله ته راغله ورته یې وویل چې ای ابالقاسم مونږ تاسې مسلمانانو ته

ډېر د احترام په نظر ګورو زمونږ په مینځ کې څه لانجه ده ته زمونږ سره یو کس ولېږه داسې کس را سره ولېږه چې هغه ستا خوښ وي چې هغه زمونږ په مینځ کې په هغه لانجه کې فیصله وکوي رسول الله ﷺ ورته وویل چې تاسې بیا وروسته راشئ زه به یو څوک درسره ولېږم چې هغه به ښه فیصله هم وکولی شي او په هغه باندې تاسې هر ډول اعتماد هم کولئ شئ حضرت عمر ❼ دا خبرې آورېدې بیا هغه وروسته وویل چې زه د د ماسپښین مانځه ته وختي لاړم او تمه مې وه چې رسول الله ﷺ به ما انتخاب کړي کله چې رسول الله ﷺ مونځ ختم کړو خپل ښي او چپ طرف ته یې کتل شروع کړل ما هم خپل ځان لږ پورته کړو چې رسول الله مې ووینې هغه زه ولیدم او بیا یې هم لا یو بل خوا ته کتل تردې چې ابو عبیده بن الجراح ته یې اشاره وکوله او ورته یې وویل چې ته له دوی سره لاړ شه او ددوی په مینځ کې چې کومه لانجه ده دهغې په اړه ددوی په مینځ کې د حق فیصله وکوه .

حضرت ابو عبیده ❼ د پوره اعتماد کس وو د مشري کولو ښه صلاحیت پکې وو لکه پ مخکې قصه کې چې تېر شول رسول الله ﷺ دی د څه صحابه وو په مشري کې یو ځای ته د کوم کار لپاره لېږلی وو هلته د خوراکي توکیو کمبود وو او اسلامي فوځ د لوږې سره مخامخ شو ده به خپلو کسانو ته په ډېر سم ترتیب سره د ورځې یوه خورما د یو کس په سر ورکوله او بیا یې ورته ویل چې دا به داسې خورئ لکه ماشوم چې دمور له سینې نه شودې څنګه خوري او بیا به پسې اوبه څښي نو دا به ستاسې لپاره کفایت کوي.

حضرت ابو عبیده ❼ به کوښښ کاوه چې په هره صحنه کې د رسول الله ﷺ سره ملګری پاتې شي او دهغه سره په هره واقعه کې شریک شي کله چې

رسول الله ﷺ وفات شو د عامو صحابه وو په څېر حضرت ابو عبیده ❼ هم ډېر زیات په غم کې وو صحابه 📖 د خلیفه د مقرر کولو لپاره سره را غونډ شول په یو ځای کې چې د بنو سعاده د خلکو د مجلس ځای وو او سقیفه یې ورته ویل او دا ورځ په تاریخ کې د یوم سقیفه په نوم سره شهرت لري پدې ورځ باندې حضرت عمر ❼ حضرت ابو عبیدة ❼ ته ویل چې لاس دې راکړه .. دهغه لاس یې په لاس کې ونیولو او ورته یې وویل چې زه په رښتون ولي سره قسم خورم چې ما د رسول الله ﷺ نه آورېدلي وو چې هغه ویل د هر امت لپاره یو امین وي او ابن جراح ددې امت امین دی بیا ددېنه وروسته د حضرت ابو بکر صدیق ❼ سره د بیعت کولو سلسله شروع شوه او حضرت ابو عبیده هم ورسره بیعت وکولو او ښه په ایمانداري سره یې دهغه متابعت کولو او د هغه نېږدې مشاور وو او هغه به دده سره ه په هرڅه کې مشوره کوله او ده به دهغه سره په هر کار خیر کې مرسته کوله کله چې حضرت ابو بکر صدیق ❼ وفات شو او د حضرت عمر د خلافت دور شو نو بیا ده دهغه سره بیعت وکولو بیا یې دهغه په پوره مینه سره متابعت او تابعداري کوله کله چې دی سورېې ته د مسلمانانو د لښکر د امیر په توګه ولېږل شو ده اسلامي لښکر یو په بله پسې د کامیابي لوري ته بوتلو او ښې کامیابۍ یې ورته راوړي تردې چې ټوله سوریه د مسلمانانو تر واکمنۍ لاندې راغله او حضرت ابو عبیده ❼ کله هم د خپل مشر د امر نه سر نه وو غړولی خو پدې وخت کې د سورېې علاقه تر طاعون لاندې راغله او وبا پکې ګډه شوه نو ځکه پدې وخت کې یو ځل ورته د امیر المومنین له لوري نه خط راغلو چې پکې لیکلي وو (ته دلته ضرور په کار یې او تېز راشه چې که دا خط د شپې درته ورسېدو د سحر را ختلو نه وړاندې راشه او که

دا خط د ورځې درته ورسېدو د شپې د شروع کېدو نه وړاندې را روان شه) دا خط چې کله حضرت ابو عبیده ته ورسېدو ویې ویل چې خلیفه د داسې چا ساتنه کول غواړي چې هغه پاتې کېدونکی نه دی او بیا یې حضرت امیر المومنین ته ولیکل (زه پوهېږم چې زه ستا په کار یم خو تاته معلومه ده چې زه د مسلمانانو د لښکر سره د امیر په شکل کې راغلی یم زه خپل ځان داسې ساتل نه غواړم چې دوی دې لا په خطر کې وي او ترڅو چې د الله ② خوښه وي زه به ددوی نه بېل نه شم نو چې دا خط کله درته ورسېدو ستاسې به مهرباني وي ما ددې حکم نه خلاص کړه او ماته اجازه راکړه چې دلته پاتې شم) حضرت عمر ❼ چې دا خط ولوستلو اوښکې یې په مخ باندې را تویې شوې د مجلس خلکو ترې پوښتنه وکوله چې ابو عبیده ❼ شهید شوی دی ای امیر المومنین ؟ ده وویل نه بلکه مرګ ورته نېږدې راغلی دی ... د حضرت عمر ❼ اندازه لګول غلط نه وو د یو څه لږ وخت د تېرېدلو نه وروسته حضرت ابو عبیده ❼ ته د طاعون بیماري ور ورسېده او تردې چې وفات شو خو د وفات په وخت کې یې د خپل لښکر کسانو ته و فرمایل چې ای خلکو زما خبره واورئ ما ته اجازه راکړئ چې یو څو داسې نصیحتونه درته وکوم چې تاسېورباندې عمل وکوئ نو تاسې به په سمه لاره سم کړي (مونځ کوئ، د رمضان روژه نیسئ ، خیراتونه کوئ، حج او عمره کوئ، په اتحاد سره اوسېږئ او یو د بل مرسته کوئ ، د خپل امیر اطاعت کوئ او دهغه نه سر غړونه مه کوئ ، د دنیا په فریب خطا نه شئ که په تاسې کې څوک زر کاله هم ژوندی پاتې شي بیا به هم پدې لاره ځي چې په کومه باندې اوس زه روان یم) ددې نصیحت نه وروسته یې مخ معاذ ابن جبل ❼ ته ور واړولو او ورته یې وفرمایل ای معاذه د خلکو امامت کوه (ته ددوی مشر شوې) ددې خبرې په کولو سره دده پاک روح

دده لــه بــدن څخه ووتــلــو ، الله ② يــې دې مــرتــبــې لــوړې کــړي .

د جازان قصه

حضرت عبد الله بن مسعود ❼ په کوفه کې په یو ځای باندې تېرېدلو چې هلته خلک را ټول شوي وو پروګرام یې جوړ کړی وی او جازان د موسیقي د کومې آلې غږونکی وو او خپله یې هم ورسره اواز ویلو حضرت عبدالله بن مسعود❼ لږ په تللو کې ورته حصار شو او چې دهغه اواز یې واورېدو نو یې وویل چې ښکلی اواز لري څومره به ښه وای چې پدې اواز سره یې د قران خدمت کړی وی او بیا یې خپل سر ښکته کړو او ترې تېر شو .

چې کله عبد الله ابن مسعود ❼ لاړو نو جازان له چا څخه پوښتنه وکوله چې دا کس څوک وو او څه یې وویل ؟ چا ورته وویل چې دا د رسول الله ☸ ملګری عبد الله من مسعود❼ دی او ده ویل چې ستا اواز ډېر ښکلی دی کاش پدې اواز سره تا د قران خدمت کړی وای

د حضرت عبدالله ابن مسعود ❼ دې تبصرې دده په زړه باندې تاثیر وکولو او د موسیقي کومه آله یې چې په لاس کې وه هېسته یې وغورځوله او په عبد الله ابن مسعود ❼ پسې یې منډه کړه په هغه پسې ورسېدو او دهغه په خدمت کې و درېدو او په ژړا شو حضرت عبد الله ابن مسعود ❼ هم هغه ځان ته را نېږدې کړو او ددېنه وروسته بیا هغه توبه وویستله او او د حضرت عبد الله ابن مسعود ❼ په خدمت کې پاتې شو او دهغه نه به یې علوم او دیني مسائل زده کول تردې چې د هغه وخت ښه عالم ترې جوړ شو

تــه ولــې خــانــدې؟

حضرت حسن بـصري رحمـه الله د خـپلـې زمـانـې يـوه ښه عـالـم او د ښې تـقـوى مـالـک شخصيت وو پـه تـقـوى پـرهيـزګـاري او عبـادت كـولـو كې يـې ځـانـګړى شهرت درلـود او لـري يـې او ده كـلـه هم پـه ډكـه خـولـه نـه وو خنـدلـي او د مرګ ذكـر او يـاد بـه دى خنـدا تـه نـه پـرېښودو يـوه ورځ چې پـه لاره بـانـدې روان وو نـو يـو ځـوان يـې ولـيـد چې خنـدل يـې ده ورڅخه پـوښتـنـه وكـولـه چې تـا تـراوسه پـورې دا فـكـر كړى دى چې تـه بـه يـو وخت پـه صراط بـانـدې هم تـېرېـږې؟ تـا كـلـه دا فـكـر كړى دى چې كـلـه حساب كـتـاب ختم شي تـه بـه جنت تـه او كـه دوزخ تـه لـېږل كـېږې؟ هغه ځـوان ورتـه وويـل چې نـه ... حضرت حسن بـصري رحمـه الله ورتـه ويـل نـو بـيـا داسې ولـې خـانـدې ؟ ددېـنـه وروستـه بـه هغه ځـوان بـيـا بـالـكـل نـه خنـدل او هغه پـدې پـوه شو چې پـه رښتـيـا كـې ددې ژونـد حقـيـقت څه دى .

مـونـږ هم چې كـلـه هم پـه ډكـه خـولـه خـانـدو نـو ددې مطلب دادى چې مـونـږ تـه خپـل مرګ پـه زړه نـه دى او هغه مـو هېـر كړى دى صحابـه 🕮 بـه چې ټـولـه ورځ پـه نـيـكـو كـارونـو بـانـدې آختـه وو خـو چې كـلـه بـه شپـه شوه نـو بـيـا بـه يـې الله تـه ژړل او دخپـلـو ګـنـاهونـو پـه اړه بـه يـې تـوبـه ويـستـه او د الله ② نـه بـه يـې غوښتـل چې كـه ددوى نـه څه قسم خطا شوې وي نـو معـاف يـې كـړه او د الله ② نـه بـه يـې د آخرت د ښېګـڼې پـه اړه سوال كـولـو او ددې پـه چپـه مـونـږ چې ټـولـه ورځ ګـنـاهونـه كـوو بـيـا مـو هم نـه زړه د ژړا لـپـاره نـرم شو او نـه مـو د الله پـه درباركې كـومـه اوښکې [illegible] كړه .

رښتونی امیر

حضرت عمر ❼ یوه شپه د خپل عادت مطابق په کوڅو کې د خلکو د حالاتو د معلوملو لپاره گرځېدو او دده غلام هم ورسره وو پدې دوران کې دوی هارا نومې ځای ته ورسېدل د مدینې په چاپېریال کې او په دښته کې یې ولیدل چې اور بلیږي دوی وویل چې دا ښکاري چې کومه قافله ده او ښار ته له رسېدو وړاندې وربانديې شپه راغلې ده راځه چې ورشو وگورو که یې څه خدمت په کار روي ورته وبه یې کوو او که یې کوم شی په کار وي نو مونږ به ورسره مرسته وکوو.

چې دوی هلته ورغلل گوري چې یوه ښځه ده په اور یې د اوبو نه ډک کوم شی بانديې کړي دي او ماشومان په خوا کې ورسره ناست دي حضرت عمر ❼ وربانديې سلام واچولو او د نېږدې ورتلو اجازه یې ترې وغوښته هغې ورته اجازه ورکړه او دی نېږدې ورغلو (هغې ښځې نه پېژندلو چې دا حضرت عمر ❼ دی)

حضرت عمر: دا ماشومان ولي ژاړي؟

هغه ښځه : ځکه دا وږي دي .

حضرت عمر: پدې اور بانديې دیگي کې څه شی دي؟

هغه ښځه : پدې کې خالي اوبه دي ماشومان پرې غلطوم دوی ته مې په ذهن کې دا ورکړي چې پدې کې د خوراک څه شی دي او دوی به په انتظار انتظار کې ویده شي الله به زما او د حضرت عمر په مینځ کې د قیامت په ورځ فیصله وکوي .

حضرت عمر په ژړا کې ورته وویل چې ای الله د په تا ورحمیږي حضرت عمر ستا د حال نه څه خبریږي؟ .

هغه ښځې ویل چې هغه زمونږ امیر دی هغه باید له مونږ نه ځان خبر کړي .

حضرت عمر ❼ بېرته ښار ته را وګرځېدو او یوه بوجی یې د اوړو، خورماوو، غوړیو او نورو ضروري شیانو څخه ډکه کړه او یو څه پیسې یې ورسره واخستې بیا یې خپل غلام ته وویل چې دا بورۍ اوس ماته را په شا کړه .

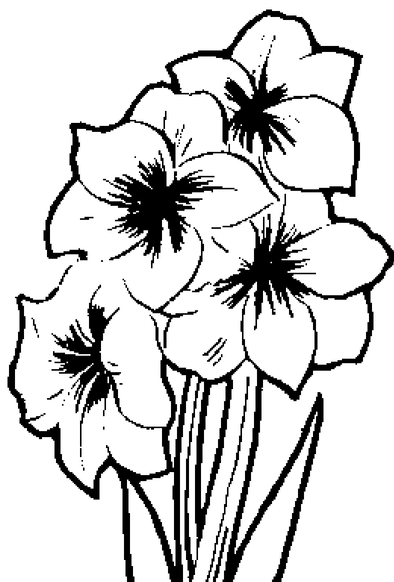
غلام ورته وویل چې نه امیر المومنین ماته یې را په شاه کړه .

امیر المومنین ورته وویل چې نه دا زما پیټی دی او زه به یې په شا کوم غلام ډېر ټینګار وکولو چې نه ماته یې را په شا کړه لکن حضرت عمر کلک شو چې نه زه یې خپله په شا کوم او ورته یې وویل چې آیا ته کولی شې په آخرت کې زما پیټی ته په شا کړې؟ او ددې ښځې په اړه به په آخرت کې زما څخه پوښتنه کیږي .

حضرت عمر ❼ دا بورۍ راوړه د زړې ښځې خیمې ته او یو څه غوړي څه اوړه او څه خورما یې په لوښي کې واچول او په اور یې کېښودل او په خپله یې اور ته پوکی ورکولو چې اور ولګوي غلام وایي چې ما لوګی لیدو چې د حضرت عمر تر ږیره لاندې راوتلو یو څه وخت ورسته یو ښه خوراک د حلوا په شکل کې تیار وو په خپلو لاسونو یې په ماشومانو باندې خوراک وکولو او ماشومانو دومره خوراک وکولو چې دوی پرې ښه ماړه شول او دوی ته یې لږ نور تیار کړو ورته یې وویل چې دا ستاسې د بل ځل خوراک لپاره ماشومان زیات خوشحاله وو او په خپلو کې سره لوبې کول شروع کړې .

زنانه ډېره زیاته خوشحاله وه او ده ته یې وویل چې الله ② د تا ته ستا د مهربانی اجر درکړي او په رښتیا چې د عمر په ځای ته د خلافت قابل یې ده ورته وویل چې ته د خلیفه ځای ته

راشې نو هلته به ما هم وويني بيا د يوځه وخت لپاره هلته نېږدې کېناستلو بيا را روان شو مدينې ته په لاره کې يې غلام ته وويل چې ته پوه شوې زه هلته ولې کېناستم؟ ځکه چې ما دا ماشومان په ژړا کې ليدلي وو ما غوښتل چې په خندا کې يې هم ووينم بيا د شپې کافي برخه تېره شوې وه چې مدينې منورې ته راغلل الله ② دې د حضرت عمر درجې لوړې کړې ، اى حضرت عمره تا داسې خلافت وکولو چې دتا نه وروسته يې بيا مثال پيدا نه شو کاش چې د پاتې امت د مشرانو په زړونو کې ستا مهرباني او عدالت سلمه برخه هم واى نو اسلامي امت به دمختلفو بدبختيو ښکار نه کېدو .

❼حضرت ابو الدرداء

کله چې سحر وختي حضرت ابو الدرداء ❼ د خپل بت خواته ورغلو چې د کور په قيمتي برخه کې يې ساتلی وو او هغه ته يې سلام وکولو او احترامات يې ورته په ځای کړل او په هغه باندې يې هغه قيمتي جامه خپره کړه چې دوه ورځې وړاندې ورته يو تجار له يمن څخه راوړې وه نو د کور نه د بازار په لوري را ووتلو پدې ورځ په کوڅو کې د بدر نه د را ګرځېدلو ځوانانو شور وو چې جنګي بنديان ورسره وو ابو الدرداء ددې رش نه تېر شو بيا يې د يو خزرجي ځوان څخه د عبد الله بن رواحه چې دده زوړ ملګری وو په اړه وپوښتل چې هغه څنګه او چېرته دی هغه وويل چې د جنګ په صحنه کې هغه په ډېر سخت ځای کې را ګېر شوی وو خو بيا په امن سره ترې را خلاص شو ابو الدرداء چې د خپل زاړه ملګري په اړه واوريدل چې سخت را ګېر شوی وو نو زيات خفه شو او ددوی دواړو ملګري او ورور ګلوي په مدينه کې د جاهليت په زمانه کې له چا نه هم پټه نه وه پاتې دواړه ډېر خواږه دوستان وو لکن کله چې اسلام مدينې منورې ته راغلو حضرت عبد الله بن رواحه قبول کړو او ابو الدرداء رد کړو خو دې خبرې بيا هم ددوی په مينځ کې تعلقات خراب نه کړل بيا به هم حضرت عبد الله بن رواحه ❼ ورتللو او د ابو الدرداء سره به کېناستلو هغه ته به يې د اسلام د فايدو په اړه ويل او هغه ته به يې د اسلام لوري ته بلنه ورکوله او دلائل به يې ورته وړاندې کول لکن چې ابو الدرداء به ترېنه انکار کولو پدې سره به عبد الله بن رواحه زيات خفه کېدلو پدې ورځ ابو الدرداء لاړو خپل دکان ته او کېناستلو اخستل او خرڅول يې شروع کړل په خپل تجارت کې مصروف شو حضرت عبدالله بن رواحه ❼ د حضرت ابو الدراء کور ته راغلو ام الدرداء په کور کې

په صحن کې وه سلام يې ورباندې واچولو او پوښتنه يې وکوله چې ابو الدرداء چېرته دی هغې ورته وويل چې د ابو الدرداء وروره سلام دې په تا باندې وي هغه خو دکان ته تللی دی حضرت عبدالله بن رواحه ❼ سيده هغه کوټې ته لاړو چېرته چې هغه بت ايښی وو چې دوی به يې عبادت کولو او دا بت يې را واخستلو ورته يې وويل چې دا هغه شی دي چې د الله ② سره دده عبادت کيږي؟ او پدې سره يې په بت باندې د ماتولو شروع وکوله او چې بت يې ښه مات کړو نو بيا له کور نه ووتلو دده له وتلو وروسته چې ام الدرداء هغه کوټې ته ورغله نو يې ولېدل چې بت ټوټې ټوټې په غولي پروت دی نو په ژړا شوه او په چيغو چيغو يې ورته ژړل چې کله د ابو الدرداء د راتلو وخت شو نو ام الدرداء په دروازه کې ناسته وه او په چيغو چيغو يې ژړل ده ترې پوښتنه وکوله چې ولې ژاړې؟ دې ورته وويل چې ستا ورو عبد الله بن رواحه راغلی وو مونږ دلته نه وو او چې لاړو مونږ وليدل چې ستا بت يې مات کړی دی ډېر زيات غصه شو او جذباتي شو او په زړه کې يې د انتقام لمبې بلې شوې او يو څه وخت چې تېر شو لږ يې دماغ په ځای شول نو يې فکر وکاوه چې که پدې بت کې څه کمال وای نو د خپل ځان ساتنه به يې کړې وه او همدې خبرو يې په زړه کې حرکت پيدا کړو او سيده لاړو د حضرت عبد الله بن رواحة کور ته او هغه يې تر لاس ونيولو او دواړه د رسول الله ﷺ خواته ورغلل او هلته يې اسلام قبول او اعلان کړو دهغه نه وروسته يې خپل ټول ځان د اسلام خدمت ته وقف کړو په الله او د هغه په رسول باندې ايمان دده په ژوند کې ډېر بدلون راوستلو او ده به هروخت په هغه صحنو باندې خفګان ښکاره کولو چې دده دجاهليت په زمانه کې تېرې شوې وې او ده به ارمان کاوه چې د نېکو کارونو څخه پاتې شوم او هغه اوس پدې هم پوی شوی وو چې

دده ملګرو پدې دوو او دريو کلونو کې د اسلام
په باره څومره څه زده کړي وو دوی څومره قران
زده کړی دی او دوی څومره ﷲ ② او دهغه
پيغمبر ته نېږدې شوې دي ... ده په خپل ذهن
کې هوډ او اراده وکوله چې اوس به د شپې او
ورځې کوښښ کوي چې هغه څه لاس ته راوړي چې دده
څخه تېر شوي دي د ﷲ ② عبادت دده د شپې او
ورځې د پروګرام مهمه برخه شوه او د ديني
علومو د زده کړې لپاره ددوی کوښښ نه ستومانه
کېدونکی او نه ستړی کېدونکی وو ده به زيات
وخت پدې کې مصرف کولو چې د قران کريم په اړه
معلومات لاس ته راوړي او د هغه په معنی مطلب
او پيغام باندې ځان پوره پوه کړي کله چې ده
ته ښکاره شوه چې تجارت او د دنيا کارونه دی
له ﷲ او د هغه له عبادت څخه لري ساتي نو خپل
فعاليتونه يې په تجارت کې بالکل کم کړل او
ډېره لږ توجه به يې ورته کوله او نور خپل وخت
به يې اکثر په ذکر او عبادت کې تېرولو چا
ترې پوښتنه وکوله چې په تجارت کې د خپله توجه
ولې کمه کړه؟ ده ورته وويل چې زه د ښه تجارت
مالک وم د اسلام نه وړاندې خو د اسلام نه
وروسته مې غوښتل چې عبادت او تجارت دواړه
وکوم لکن زه پدې خپل مقصد بريالی نه شوم او
پوه شوم چې دين او دنيا دواړه نه سره کيږي
نو ځکه مې د عبادت لپاره د تجارت لوري ته
خپله توجه کمه کړه .

ده به ويل چې زما د په هغه ذات قسم وي چې د
ابو الدرداء روح د هغه په لاس کې دی چې زما په
زړه صرف دا يو ارمان دی چې ددې جومات سره
نېږدې مې دکان وای او هر مونځ مې په جمع سره
په جومات کې کولی او خير دی لږ ګټه مې دې
کولی .

حضرت ابو الدرداء ❼ نه يوازې دا چې په تجارت کې خپله دلچسپي کمه کړه بلکه په دنيايي ټولو کارونو کې يې خپله علاقه تر شوني حده پورې کمه کړه او داسې جامې به يې آغوستلې چې صرف د پردې لپاره بس کېدلې او دده د بدن پرده وربانديې کېدله او داسې خوراک به يې کولو چې صرف دی وربانديې ژوندی پاتې کېدلو .

يو ځل د يخنی موسم وو او دده کور ته څه مسلمانان مېلمانه راغلل ده ورته ښه خوراک ورکړو خو چې د ويده کېدلو وخت شو نو هېڅ شی يې ورنه کړو چې دوی پکې د يخ نه پټ شي مېلمانه په زړه کې خفه شول چې دا شپه به څنګه تېرېږي په مجلس کې يو کس وويل چې زه ورځم ورڅخه پوښتنه کوم نورو ورته وويل چې نه مه ورځه خو دا کس ورغلو او د ابو الدرداء ❼ د کوټې خواته ورغلو چې ويې کتل چې حضرت ابو الدرداء ❼ په غولي پروت دی او ښځه يې ورسره په خوا کې ناسته ده او دواړه په معمولي جامو کې پټ دي او کمپلې ورسره نشته حضرت ابو الدرداء ❼ مېلمه ته وويل چې که څه وای نو اول به مو تاسې ته درکړي وو خو زمونږ په کور کې کمپلې نشته دي .

د حضرت عمر ❼ د خلافت په زمانه کې حضرت عمر ❼ ده ته وويل چې ته به په سوريه بانديې والي شې ده ددې وظيفې د اخستلو څخه انکار وکولو چې کله حضرت عمر رضی الله ② وربانديې ټينګار وکولو نو بيا ده ورته وويل چې که ته ما ددې لپاره هلته ورلېږې چې زه د دوی امامت وکوم او دوی ته قران ور وښيم نو زه به لاړ شم بيا حضرت عمر ❼ ورته وويل چې صيح ده ددې لپاره تاسې لاړشئ بيا هم ښه ده .

د امامت لپاره هغه دمشق ته روان شو چې کله دمشق ته ورسېدو نو هلته یې وکتل چې خلک د عیش نه ډک ژوند کوي او په ژوند کې یې په زړه پورې راحتونه راغلي دي نو پدې خبره حضرت ابو الدرداء رضی الله ② خواشینی شو او خلک یې په جومات کې را ټول کړل او خبرې یې ورته شروع کړې او ورته ویل یې (ای د دمشق خلکو تاسې په دین کې زما ورونه یاست ، زما داسې ګاونډیان یاست چې یو له بل سره نېږدې اوسېږو او د ددښمن په مقابل کې یو له بله سره مرسته کوو زه په داسې حال کې تاسې ته نصیحت کوم چې زه لتاسې څخه د نصحیت په بدل کې هېڅ شی نه غواړم نو بیا تاسې زما خبره ولې نه منئ ایا دا سمه خبره ده چې زه په سترګو ګورم چې هغه کسان چې زده کړه یې کړې وي په داسې حال کې له دنیا نه ځي چې جاهل کسان لا همداسې جاهل پاتې دي او زده کړه نه کوي؟ ماته ښکاره کیږي چې الله ② به د څه شیانو په اړه ستاسې نه ځواب غواړي ، د څه شیانو څخه یې تاسې بند کړي او منع کړي یاست ، آیا دا ښه کار دی چې زه تاسې وینم چې داسې څه جمع کوئ چې هغه تاسې نه خورئ ، داسې تعمیرونه جوړوئ چې تاسې پکې نه اوسېږئ ، داسې امیدونه ساتئ چې تاسې ورته نه رسېږئ ستاسې نه مخکې په دې دنیا کې خلک وو چې مالونه یې جمع کړي وو تعمیرونه یې جوړ کړي وو د ځان لپاره یې سهولتونه جوړ کړي وو خو څه ډېر وخت تېر نه شو چې هغه هرڅه هلاک شول او دهغوی کورونه د هغوی په قبرونو باندې بدل شول دا عادیان وو .

ای د دمشق خلکو هغوی ټول د هرڅه مالونو او ماشومانو سره هلاک او ختم شول اوس څوک داسې شته چې د عادیانو څخه څه شی پاتې شوي دي هغه هرڅه زما څخه په دوه درهمه واخلي؟ خلکو داسې ژړل چې ژړا یې تر مسجد بیرون هم آورېدل کېدله

ددې ورځې نه وروسته خلکو هلته ابو الدرداء په ښه معنی و پېژندلو او حضرت ابو الدرداء ❼ خپل کوښښ شروع کړو او داسې مجلسونه جوړول یې هم زیات کړل په کوڅو کې ، په بازارونو کې او په لارو کې ، د مجلس په ځایونو کې ګرځېدو او خلک یې را ویښول او را پورته کول او سمې لارې ته یې برابرول .

یوه ورځ حضرت ابو الدرداء ❼ په لاره تېرېدلو چې ډېر خلک یې ولیدل چې د یو کس نه را ټول شوي دي او هغه ته ښکنځل کوي او هغه وهي حضرت ابو الدرداء ❼ ورته ودرېد پوښتنه یې وکوله چې دلته څه روان دي؟ چا ورته وویل چې دا کس غل دی او د قبرونو څخه کفنونه پټوي .

ده ورڅخه پوښتنه وکوله چې که دا کس په کوهي کې و غورځیږي تاسې ورسره څه کوئ؟ آیا تاسې به دده د راویستلو کوښښ نه کوئ؟ نو دا کس چې پدې مصیبت کې آخته دی تاسې ددې کوښښ وکوئ چې دی ترې وباسئ ده ته داسې خبرې او نصیحت وکوئ چې دا پرېږدي او بیا تاسې خپله هم د الله ② شکر و باسئ چې تاسې یې داسې نه یئ کړي چې غلاګانې وکوئ ابو الدرداء ❼ خلکو ته وویل چې دا تاسې مه وهئ صرف دا یو غلط کار دی که ده دا ګناه کول پرېښوده نو دا خوبیا زما ورور دی ، هغه کس په ژړا شو او د حضرت ابو الدرداء مخې ته راغلو او د ټولو خلکو په وړاندې یې توبه وویسته .

یوه ورځ یو ځوان حضرت ابو الدرداء ❼ ته راغلو ورته ویل یې ماته نصیحت وکوه ای د رسول الله ﷺ ملګریه ! ده ورته وویل بچیه ! په یوازې توب کې د الله ② عبادت کوه چې کله تکلیف دربانديې راشي هغه به درسره مرسته وکوي ، ای

بچیه ! هوښیار شه علم زده کړه جاهل مه پاتې کیږي هغه خو تباهي ده ، بچیه ! جومات باید ستا کور وي ما در سول الله ﷺ څخه آوریدلي دي هغه فرمایل چې جومات به د هغه چا کور وي چې چاته د الله معرفت حاصل وي او د چا چې کور جومات وي الله ② به هغه ته خپلې سمې لارې ته هدایت نصیب کړي او هغه ته به په زړه کې اطمنان او سکون په ژوند کې نصیب کړي .

په یو بل ځای کې کسان وو چې هغوی به د لارې په سر کېناستل او خبرې به یې کولې او هغه څوک چې په لاره به تېرېدل دوی به پسې کتل حضرت ابو الدرداء ❼ ورته راغلو ورته یې وویل ای بچیانو د یو مسلمان سړي لپاره خانقاه او دخلوت ځای دهغه خپل کور وي چې دی پکې ځان حصار کړي او هلته د الله ② ذکر او فکر وکوي تاسې دلته په لارو کې مه کینئ پدې کېناستلو کې تاسې ته هېڅ ګټه نشته هغه ټولو کسانو دده خبره ومنله او هلته به بیا نه کېناستل .

حضرت ابو الدرداء ❼ چې په دمشق کې وو یو ځل حضرت معاویه چې پدې وخت کې د دمشق والي وو دده څخه وغوښتل چې خپله لور دهغه زوی یزید ته ورکړي لکن ابو الدرداء ❼ هغه ته انکار وکولو او د هغه په ځای یې خپله لور یو غریب ځوان سړي ته ورکړه چې دهغه اسلامیت او دیانت دده خوښ شوی وو چې ددې قصې نه خلک خبر شول نو خلکو به له یو بل نه پوښتنه کوله چې ابو الدرداء ❼ ولې یوې داسې مالدارې او د ولایت کورنۍ ته انکار وکولو او یو غریب سړي ته یې خپله لوري ورکړه؟ آخر په یو مجلس کې دا سوال تر حضرت ابو الدرداء ❼ پورې را ورسېد او پوښتنه ترې وشوه چې ده معاویه ته انکار ولې وکړو او دهغه زوی ته یې خپله لور ورنه کړه او یو غریب سړي ته یې ورکړه؟ ده ورته

وویل چې ما هغه څه وکول څه چې زما په نظر د درداء (دده لور وه) لپاره ښه وو، هغه کس ورته وویل چې ولې ستا دا نه وه خوښه چې ستا لور دې په سهولت کې ژوند وکوي او خادمان د وي ورته او د ولایت په کورنۍ کې دې وي؟ ده ورته وویل چې زما سره دهغې د دنیا غم نه دهغې د دین غم وو چې هغه دنیا یې ښائسته شي .

کله چې حضرت ابو الدرداء ❼ په دمشق کې وو حضرت عمر ❼ د دمشق په سفر باندې راغلو د شپې د حضرت ابو الدرداء ❼ کور ته راغلو د حضرت ابو الدرداء ❼ په کور کې چراغ نه درلود د حضرت عمر ❼ یې ښه تود هرکلی وکړو او په کور کې یې کښېنولو او دواړو په تیاره کې خبرې سره کولې د رڼا څه انتظام نه وو پدې تیاره کې حضرت عمر ❼ د حضرت ابو الدرداء ❼ بالښت ته لاس ورووړو چې ویې کتلو هغه مستقل بالښت نه وو هغه د کوم حیوان زین وو خو ده د شپې د بالښت کار ترې هم اخستلو او چې دهغه د ځملاستلو ځای یې وکتلو نو هغه صرف وړې شګې وې په هغې به ځملاستلو او دهغه کمپله یې وکتله چې ده به آغوستله هغه دومره کمزورې وه چې د دمشق د یخ نه یې بالکل حفاظت نشوای کولی ده ورڅخه پوښتنه وکوله؟

زه دا شیان درته لږ د راحت کړم؟ زه څه شی درته را ونه لېږم؟ ابو الدرداء ❼ ورته وویل چې تاته د رسول الله ﷺ یو حدیث په یاد دی چې هغه مونږ ته ویل؟ حضرت عمر ورڅخه پوښتنه وکوله چې کوم حدیث؟ حضرت ابو الدرداء ❼ ورته وویل چې هغه نه دي ویلي چې پدې دنیا کې د ستاسې د یو کس لپاره دومره توښه وي لکه د یو سپاره مسافر لپاره چې څومره وي او مونږ څه وکول ای عمر؟ حضرت ابو درداء ❼ ترې

پوښتنه وکوله پدې خبره دواړو ښه سره وژړل او ژړا پدې خبره وه چې رسول الله ﷺ فرمایل چې د انسان باید توله توښه دومره وي لکه دیو مسافر چې وي او مونږ اوس څومره شیان جمع کووو او څومره سهولتونه ځان ته پیدا کول غواړو .

❼حضرت خباب

حضرت خباب ❼ له هغه کسانو څخه یو دی چې خپل ځان یې د الله ② د رضا لپاره تکلیفونو ته ورکړی وو او خپل ژوند یې د الله د رضا کولو لپاره قربان کړی وو او دا شپږم او یا اوم هغه کس وو چې اسلام یې قبول کړی وو او تر ډېره وخته پورې په تکلیفونو او زحمتونو کې پاتې شو په ګرمه وسپنه به څملول کېدو، ګرم لمر ته به په ګرمو شګو کې پرېښودل کېدو او مختلف تکلیفونه به ورکول کېدل حضرت خباب ❼ د یوې ښځې غلام وو کله چې هغه خبره شوه چې ده اسلام قبول کړی دی نو دده تعذیب کول او ده ته تکلیف ورکول یې شروع کړل .

یوه ورځ حضرت عمر ❼ د خپل خلافت په دوره کې دده نه د هغه تکلیفونو په اړه پوښتنه وکوله چې د اسلام په اول کې ده ته د مسلمان کېدو له امله ورکول کېدل ده خپله شا لوڅه کړه او حضرت عمر ❼ ته یې ورښکاره کړه حضرت عمر ❼ چې ولیده نو یې ویل تر اوسه پورې ما داسې شا نه ده لېدلې او دده مبارک په شا کې هغه داغونه چې ده ته ورکړل شوي وو تر آخره پورې ښکاره کېدل ده به ویل چې زه به هغوی په ګرم اور باندې شا په تخته ورڅملولم زما د بدن وینو او زوو به هغه لاندې اور ګل کړو .

کله چې اسلام په ترقي کې شو او مسلمانانو ډېر فتوحات وکول ده به اکثر ژړل او ویل به یې چې ای الله داسې ښکاریږي چې ته مونږ ته په دنیا کې زمونږ د ټولو تکلیفونو بدلې راکوې بیا خو به د آخرت لپاره مونږ ته هیڅ شی پاتې نشي او څومره چې به ده ته راحت رسېدو دومره به دی پرې خفه کېدو او ویل به یې چې دا نعمتونه چې

الله دلته مونږ ته راکوي د آخرت لپاره زمونږ اجر کميږي .

دوکه کونکی زمونږ له ډلې څخه نه دی

رسول الله ﷺ يوه ورځ د غَلې د انبار په خوا کې تېرېدلو چې د خرڅ لپاره وو نو يې انبار ته لاس کړو چې لاس يې پکې لږ لاندې تېر شو نو د ګوتو سره يې نم ولګېدو هغه غَله لاندې څه نمجنه وه نو رسول الله ﷺ يې د څښتن نه پوښتنه وکوله چې دا څه دي؟ هغه ورته وويل چې د باران له امله ده يا رسول الله .. بيا رسول الله ﷺ ورته وويل چې ته بيا ولې داسې نه کوې چې دا لنده غله پرې دپاسه کېږدې (چې اخستونکی يې ووينې) هغه کسان چې دوکې کوي هغه زمونږ له ډلې څخه نه دي .

په تکليفونو باندې صبر کوئ

حضرت خباب ابن الارث ❼ فرمايي چې مونږ رسول الله ﷺ ته پداسې حالت کې راغلو چې د کعبې د پردې سره وو او مونږ ورته شکايت وکولو او ورنه مو پوښتنه وکوله چې ته د اسلام د ترقي او فتح لپاره دعا ولې نه کوې ؟ ته د الله ② نه زمونږ لپاره مرسته ولې نه غواړې؟ هغه راته وويل چې ستاسې نه په مخکې امتونو کې به يو مسلمان را نيول کېدو او په يو سورې کې به تخته کول کېدلو او د سر نه به اره ورباندې کېښودل کېده او سر به يې په مينځ دوه ځايه کېدلو بيا به هم هغه په خپل دين باندې کلک ولاړو وو. د وسپنې په ګمنځ باندې به د هغه د بدن له هډوکو څخه دهغه غوښه او وازده کمنځ کېدل او ګرول کېدل به لکن بيا به هم دی په خپل دين باندې کلک ولاړ وو الله ② به دا مشکل

حل کړي الله به دا دين پوره کړي تردې چې يو کس به د صنعاء د يمن څخه تر حضرموت پورې سفر کوي او پدې سفر کې به دده له هيڅ شي څخه وېره نه کيږي يو به يې په زړه کې دالله نه وېره وي او بل به د لېوه نه وېرېږي چې دده په رمه باندې حمله ونه کوي او نور به حالات داسې ښه شي چې د بل شي وېره به نه وي خو تاسې ناصبره ياست صبر نه کوئ .

الله به مې وساتي

يوه ورځ رسول الله ﷺ تر يوه ونه لاندې ارام فرمايلو او خپله توره يې په ونه کې را ځړولې وه يو کافر په چوپتيا سره راغلو او توره يې را واخيسته بيا يې ده ته وويل اى محمده! نن به تا زما د لاسونو څخه څوک خلاصوي؟ رسول الله ﷺ ورته په خپل خواږه اواز کې وويل الله به مې وساتي.. هغه چې د الله نوم واوريدو هغه وډار شو او په رپېږدېدا شو او توره يې د لاس نه وغورځېده .. رسول الله ﷺ ورغلو او توره يې را واخسته او بيا يې ده ته وويل چې اوس به تا زما د لاس نه څوک خلاصوي؟ هغه خفه شو او چپ شو بيا يې د معذرت په غوښتلو او د رسول الله ﷺ نه يې د بښنې په غوښتلو شروع وکړه نو رسول الله ﷺ هغه معاف کړو هغه چې د رسول الله ﷺ دا مهرباني وکتله نو ډېر زيات متاثر شو او اسلام يې قبول کړو او بيا به هغه ويل چې ما په ژوند کې د رسول الله ﷺ نه غوره انسان نه دى کتلى .

او د رسول الله ﷺ د ساتنې او حفاظت په اړه الله ② فرمايي چې اى پيغمبره تاته چې کوم پيغام درکړل شوى دى هغه خلکو ته ورسوه او که د ونه

رسول نـو تـا خپـل رسالـت پـوره نـه کړو. او الله بـه تـا د خلـکو څخه ساتـي .

❼حضرت ابو العاص بن الربيعة

حضرت ابو العاص ❼ د قريشو د قبيلې سره په عبد الشمس سره يو ځای کيږي په نوې ځوانۍ کې وو او ډېر ښه به ښکاره کېدو او ښه ښائسته ځوان وو او په قدرتي توګه يې ډېر ښه خويونه درلودل د عزت خاوند درووند انسان وو د خپلو مشرانو عزت به يې کولو او دهغوی په طور به يې د خلکو سره ښه رويه او ځواني کوله ابو العاص ته د تجارت سره مينه له خپلو مشرانو څخه په ميراث کې پاتې وه لکه چې په قران کريم کې په قريش نومي سورت کې ښکاره کړل شوېده چې قريشو په دوه تجارتي سفرونو کې شهرت درلود چې يو سفر به يې په ژمي کې جنوب علاقو ته يمن ته کولو او دېته به يې د ژمي سفر ويل او بل سفر به يې په اوړي کې کولو شمالي طرفونو ته سوريې ته کولو او ديته به يې د اوړي سفر ويلو د حضرت ابو العاص قافلې به اکثر د مکې او سوريې په مينځ کې تلې راتلې او دده په قافله کې به د دوو سوو کسانو په شاوخوا کې کسان او د سلو اوښانو په شاو خوا کې اوښان وو خلکو به خوښول چې ده ته د تجارت لپاره خپلې پيسې يا خپل سامان ورکړي ځکه په تجارت کې دده ښه مهارت وو او ښه ګټه به يې کوله دده پاکي او دده امانت داري هم د هرچا خوښ وو حضرت خديجه بنت خويلد دده خاله وه او ده ته يې د مور مينه ورکوله او د ده يې ډېر په غور سره ساتنه کوله او د رسول الله ﷺ په کور کې ده ته بالکل لکه د مور او پلار داسې مينه ورکول کېده دا عمر په ده باندې ډېر زر زر تېر شو او د رسول الله ﷺ لور مبارکه حضرت زينب لويه شوه او د مکې مکرمې د ډېرو مشرانو له لوري نه ورته جرګې راغلې او جرګې به ورته ولې نه راتلې د شريفې کورنۍ جينۍ وه او په انسانيت کې د بې ساري پلار او بې ساري مور تر نظر لاندې لويه شوې وه خو زينب

د چا په قسمت کې نه وه د ډېرو مشرانو خلکو دا هیله وه چې د زینب بي بي ډولۍ به خپل کور ته وړي خو معلومه نه وه چې دا ډولۍ به د چا کور ته ورځي آخر ښکاره شوه چې دا د ښه قسمت خاوند ځوان حضرت ابو العاص وو دحضرت ابو العاص او حضرت زینب رضی الله عنهما د واده څه ډېر وخت نه وو تېر شوی چې د اسلام رڼا را ښکاره شوه او ددې آیت مطابق چې الله ② رسول الله ﷺ ته فرمایي چې خپلو خپلوانو ته وېره ورکړه د اور نه نو رسول الله ﷺ خپلې بي بي حضرت خدیجه رضی الله عنها ته خپل اسلام ښکاره کړو او هغې وربانې فوراً ایمان راوړو بیا حضرت ام رقیه، کلثوم، زینب او فاطمه ❼ وربانديِ ایمان راوړو د زینب خاوند دخپلو نیکونو لاره پرې نه ښودله او بیا یې دیته غاړه کېنښوده چې داسې یوه نوې لاره قبوله کړي چې دده ښځې دده نه وړاندې قبوله کړې وه سره ددې چې اوس یې هم د زینب سره په زړه کې مینه وه پدې وخت کې په رسول الله ﷺ او دهغه په ملګرو باندې د قریشو ظلمونه زیات شول د مکې مشران خلک او د عزت لرونکې خلک را ټول شول او ابو العاص ته یې وویل چې د رسول الله لور ور پرېږده چې د پلار کور ته یې ورشي طلاق ورکړه او ددې په ځای به مونږ تاته داسې واده وکوو چې څنګه ستا زړه غواړي په ښه مشهوره او د عزت په کورنۍ کې لکن ده ورته وویل چې نه والله دا کار خو زه نشم کولی چې د زینب په ځای دې زه بل څوک د خپلې ښځې په صفت قبول کړم خو د رسول الله ﷺ دوه نورې لوراني رقیه او حضرت ام کلثوم رضی الله عنهما د خپلو خاوندانو له لوري نه را پرېښودل شوې وې رسول الله ﷺ دا فکر کاوه چې ابو العاص به یې هم پرېږدي څرنګه چې د رسول الله ﷺ لوراني سره ددې چې کور ته خو راغلې خو بیا هم رسول الله ددې امله پرې خفه نه وو چې ځه دا مسلمانې وې که

کافرو خاوندانو را پرېښودلې نو خير دى سره ددې چې پدې وخت کې دا حکم نه وو شوى چې مسلمانه ښځه د کافر خاوند سره نشي پاتې کېدلى خو بيا هم ښه خبره وه چې بايد داسې نه وي .

رسول الله ﷺ مدينې منورې ته هجرت وکولو د بدر د جنګ وخت را غلو ابو العاص نه غوښتل چې لاړ شي او د مسلمانانو خلاف په جنګ کې برخه واخلي او نه يې غوښتل چې د مسلمانانو سره يو ځاى شي ده غوښتل چې د دواړو نه بې طرفه پاتې شي خو په قريشو کې مشرانو خلکو په ده باندې زور راوستلو او دى يې له ځان سره روان کړو د بدر جنګ د مشرکينو په ذلت تمام شو او دوى پکې ماتې وخوړه ځينې پکې ووژل شول ، ځينې پکې ژوندي ونيول شول او ځينې يې په تېښته بريالي شول کوم کسان چې ونيول شول په هغوى کې يو د بي بي زينب خاوند ابو العاص وو هغه کسان چې بنديان وو رسول الله ﷺ په دوى باندې فديه مقرره کړه چې ورکوي به يې د زرو درهمونو څخه نيولې تر څلور زره درهمه پورې د دوى د مالداري او غربت په بنياد باندې په دوى باندې دا مبلغ تعين شو هرچا له مکې نه د خپل لوري نه کسان ولېږل چې خپلوان را خلاص کړي او تعين کړل شوى مبلغ رسول الله ﷺ او صحابه وو ته حواله کړي حضرت زينب هم خپل وکيل ولېږلو چې خاوند يې راخلاص کړي او معلومې پيسې يې په لاس ورکړې او پدې پيسو کې يې يو د خپلې غاړې آمېل ورکړو چې دا آمېل دېته خپلې مور حضرت خديجې رضى الله عنها د خپل مرګ نه وړاندې ورکړى وو رسول الله ﷺ چې کله دا آمېل اوس ولېدو چې د يو بندي د خلاصولو په فديه کې راغلى دى نو يو دم يې په مخ باندې خفګان را ښکاره شو د خپلې لور په حالت باندې يې زړه ډېر سخت درد وکولو او خپلو صحابه وو ته يې مخ را واړولو ويې ويل زينب دا مبلغ د خپل خاوند د خلاصون لپاره

رالېږلې دی که ستاسې خوښه وي دا به بېرته زینب ته ور ولېږو او دا خاوند به یې مفت ور خوشې کړو؟ دوی ورته وویل هو رسول الله صحیح ده مونږ به هغه څه کوو چې په کوم شي کې ستاسې خوشحال وي . خو د ابو العاص په خوشې کولو کې رسول الله ﷺ وربانديې یو شرط کېښودو چې څنګه لاړ شې نو زما لور زینب به را لېږې بیغیر ددېنه چې ویې ځنډوې.

دا چې څنګه مکې ته را ورسېدو نو خپلې ښځې ته یې وویل چې د سفر تیاري کوه رسول الله ویل چې را دې شي او هغه د مکې نه بهر ستا انتظار کوي او خپل ورور عامر ته یې وویل چې دا ور ورسوه چې په کوم ځای کې د بندیانو د خلاصولو کار تر سره کېدو هلته رسول الله ددې انتظار کوي هغه ځان په خپله وسله باندې سنبال کړو او زینب یې له ځان سره روانه کړه رڼا ورځ وه او ټولو قریشو ورته په رڼو رڼو سترګو کتل قریش چې همدا اوس یې د بدر زخم په زړه لګېدلی وو ډیر کسان یې مړه وو او ډیر یې بندیان وو او د ډیرو نه یې خپلې وسلې د جنګ په میدان کې پاتې وې او په قسمت سره را خلاص شوي وو نو زینب ته هم ددې امله غصه وو چې ددې پلار د مسلمانانو امیر او لارښود وو نو یې نشو زغملای چې دا اوس څنګه په امن سره د خپل پلار خوا ته ورځي نو تردې پورې چې په دوی باندې را تاو شول عامر خپل غیشې را واخستو او ویل یې زما د په الله قسم وي څوک خو دې زینب ته ور نېږدې شي دا غشی یې تر مرۍ اوباسم او عامر هسې هم په غیشو ویشتلو کې زیات مشهور وو ابو سفیان ابن الحرث چې پدې وخت کې د قریشو په ډله کې وو عامر ته یې ویل وراره ته دا غیشی کېږده زه لتا سره خبره کوم هغه غیشی یوې خواته ونیولو او ابو سفیان ورغلو ورته نېږدې شو ورته یې وویل چې ګوره دا تا ښه ونه کول چې په رڼا

ورځ کې دې زینب را وویسته تاته معلومه ده چې ټول خلک پدې خبر دي چې په بدر کې مونږ څومره تکلیف شوي یو او ته اوس د پیغمبر لور په رڼا ورځ وباسې دا شاوخوا نورې قبیلې به څه وایي چې قریش دومره بیغیرت وو چې هغه یوه ښځه یې هم نشوای را ګرځولای ته داسې وکوه چې دا اوس بېرته کور ته بوزه او یو څو ورځې ورته صبر وکوه او بیا په تیاره کې یې وباسه زمونږ ددې په را ګرځولو کې هېڅ دلچسپي نشته مونږ بس صرف همدا وایو چې زمونږ نه شرم لرې شي دا خبره چې زینب واورېده هغه هم را وګرځېده بېرته کور ته راغله .

یو څو ورځې وروسته یې په نیمه شپه کې زینب روانه کړه لکه څنګه یې چې ورور ورته هدایت کړی وو په هماغه طریقه سره یې بوتله او رسول الله ﷺ ته یې حواله کړه د زینب د تلو نه وروسته هم ابو العاص تر ډېرو کلونو پورې په مکه کې پاتې شو د مکې د فتح نه لږ وړاندې د تجارت په سفر باندې سوریې ته لاړو د هغه ځای نه په بېرته را ګرځېدلو کې د سلو اوښانو او یو سل اویا کسانو قافله وه دا د مدېنې په ساحه کې مسلمانانو ته په لاس ورغله دوی دا اوښان او دا نسانان ټول راوستل رسول الله ﷺ ته ابو العاص پدې وخت کې د شپې د سختې تیارې له امله په تېښته بریالی شو او مدېنې ته راغلو د زینب کور ته او د زینب نه یې پناه وغوښته هغې ورته پناه ورکړه سحر وختي رسول الله ﷺ مانځه ته را ووتلو او چې الله اکبر یې وکول په محراب کې و درېدو او مسلمانان پسې شا ته ودرېدل پدې وخت کې د ښځو د طرف نه اواز وشو چې ای مسلمانانو زه زینب یم د رسول الله لور ما ابو العاص ته امان ورکړی دی تاسې هم ورته امان ورکړئ کله چې مونځ ختم شو رسول الله ﷺ خلکو ته مخ را واړولو ویل یې چې تاسې هغه څه واورېدل چې ما

واورېدل؟ صحابه ورته وويل هو! يا رسول الله . بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم زياته کړه چې زما دپه هغه ذات قسم وي چې زما روح دده په واک کې دى چې زه هم ددې واقعې نه تردې وخته نه وم خبر چې دا مې و اورېدل کوم چې تاسې واورېدل بيا يې خپلې لور ته وويل چې څه اوس کور ته لاړه شه د ابو العاص لپاره د ارام ځاى برابر کړه او هغه ته دا ښکاره کړه چې ته اوس د هغه کور واله (مېرمن) نه يې بيا رسول الله ﷺ هغه کسانو ته وويل چې دا قافله يې را نيولې وه تاسې دا مالونه ددوى نه اخستي دي که تاسې دا مالونه بېرته ورکړئ نو دا به مونږ خوشحال کړي او که تاسې يې نه ورکوئ د غنيمت په بنياد ستاسې په هغه مالونو کې حق شته صحابه وو ورته وويل چې هو مونږ به د دوى مالونه بېرته ورکړو .

کله چې ابو العاص راغلو د مالونو ټولول يې شروع کړل دوى ورته وويل چې ته د قريشو د مشرانو له کورنى څخه يې او ته د رسول الله زوم هم يې ته اسلام نه قبلوې؟ مونږ به دا ټول مال او دولت تاته درکړو دا به ستا شي ته يې دخپل ځان لپاره کارولى شي او دلته به خپل ژوند پرې جوړ کړې او دلته له مونږ سره په مدينه کې پاتې شه .

ده ورته وويل چې تاسې لما څخه ډېره بده غوښتنه کوئ زه دهغه کسانو سره خيانت وکوم چې ما يې مالونه را بار کړي او د خيانت سره په نوي مذهب (اسلام) کې داخل شم؟

ابو العاص مکې ته راغلو او ټولو خلکو ته يې دهغوى مالونه ور تقسيم کړل او بيا يې خلکو ته وويل چې اى خلکو؟ په ما خو د چا څه امانت پاتې نشو چې ما نه وي ورکړى؟ په جواب کې

اواز ورته راغلو چې نه زمونږ په تا باندې يقين دی او همېشه مو په تا باندې يقين کړی او کوو يې .

بيا ابو العاص خلکو ته وويل چې ښه ده چې ما ستاسې امانتونه تاسې ته وسپارل زه اوس ددې ګواهي ورکوم چې نشته لائق د عبادت مګر الله د ی محمد دهغه رسول دی اوس زه دا اعلان کوم چې زه مسلمان يم او کله چې زه په مدينه کې وم زه صرف دې خبرې د خپل اسلام د اعلان نه منع کړم چې تاسې به بيا دا فکر کوئ چې ما دا کار هلته صرف ستاسې د مالونو د ضبط کولو لپاره وکولو اوس زه راغلم او تاسې ته مې خپل امانتونه در ورسول او اوس زه مسلمان يم ابو العاص را روان شو مدينې ته د رسول الله ﷺ خوا ته راغلو رسول الله ﷺ يې ښه قدر وکولو او زينب رضی الله عنها يې ورته بېرته ورکړه رسول الله ﷺ به دده په اړه ويل چې ده زما سره خبرې کړې وې او دی په خپلو خبرو کې رښتونی دی هغه لما سره وعده وکوله او په خپله وعده کې رښتونی پاتې شو .

د دروا غو سزا

حضرت انس ابن مالک ❼ فرمایي چې یو عیسایي وو اسلام یې قبول کړی وو سورت بقره او سورت آل عمرن یې زده کړي وو رسول الله ته به یې وحی لیکله د یو څه وخت د تېرېدلو نه وروسته هغه بېرته عیسایي شو بیا به یې خلکو ته ویل چې رسول الله خو په څه هم نه پوهېدو بس هغه ما به چې څه شی ورته لیکلي وو هغه به یې خلکو ته ویل بیا هغه الله ② مړ کړو خلک راغلل ښخ یې کړو چې سبا خلکو وکتلو هغه د قبر څخه پاس پروت وو زمکې را ویشتلی وو خپلوانو یې الزام په رسول الله ☸ او په صحابه ولګولو او ویل یې چې دا کار همدوی کړی دی او ځکه یې کړی دی چې دا خو ددوی د ډلې نه راغلی وو نو یې بیا ورته قبر جوړ کړو او تر مخکني څخه یې ورته ژور جوړ کړو او دی یې پکې ښخ کړو سبا بیا هغه د زمکې په سر پروت وو دوی بیا هماغه خپله خبره کوله او تور یې په رسول الله ☸ او په صحابه باندې لګولو بله ورځ یې ورته قبر دومره ژور جوړ کړو چې څومره ددوی په وس کې وه نو چې بیا یې پکې ښخ کړو نو سبا بیا بهر پروت وو نو یې بیا هم الزام په رسو ل الله ☸ او په مسلمانانو لګولو او بیا یې د ښخولو نه ډډه وکړه او هغه یې همداسې د زمکې لپاسه پروت پرېښودو .

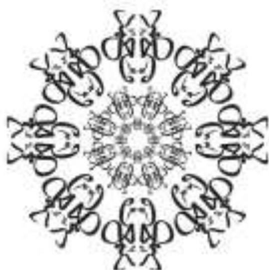
صحیح البخاري جلد څلرم حدیث نمبر ٤١٨

د باران معجزه

حضرت انس ❼ فرمايي چې کله رسول الله ﷺ د جُمعې مونځ کولو يو کس ورته راغلو چې يا رسول الله ډېره سختي ده د الله ② نه وغواړه چې باران وشي او پدې وخت کې په اسمان کې هېڅ ډول وريځ نه وه رسول الله ﷺ دعا وکوله او له يوې خوابلې خوا وريځ سره پيدا شوه او سره يو ځای شوه او باران شروع شو پوره يوه هفته باران وو د هرې خوا نه سيلابونه را ووتل او چې د بلې جمعې په ورځ رسول الله ﷺ دجُمعې مونځ کولو نو هماغه کس بيا ورته راغلو ورته ويل يې چې ای رسول الله باران زيات شو مونږ ترې تنګ شو ته الله ② ته دعا وکوه چې بس يې کړي رسول الله ﷺ ورته مسکی شو او دعا يې وکوله چې ای الله زمونږ په شاوخوا يې و اوروه په مونږ يې مه اوروه بيا وريځ سره خپره شوه اود مدينې د سر علاقه اسمان شين شو او په شا اوخوا باندې بيا هم باران روان وو .

الله ② صحابه وو ته ور ښکار ه کړه چې هغه د خپل پيغمبر خبره په څه ډول مني او هم يې خلکو ته ښکاره کړه چې رسول الله ﷺ په حقه پيغمبر دی او دده دعا قبليږي .

د جنت آسونه

حضرت ابو ایوب انصاري ❼ روایت کوي چې د صحرا یو کوچی رسول الله ﷺ ته راغلو ورته ویل یې چې ای رسول الله زه د آسونو ډېر زیات شوقي یم په جنت کې به آسونه وي؟ رسول الله ﷺ ورته و فرمایل چې که ته جنت ته لاړې هلته به ستا لپاره د زمرودو څخه جوړ آسونه وي چې وزرونه به لري او چې ته په هغه باندې سپور شې نو چې کوم ځای ته ته تلل غواړې هغه به تا هلته رسوي . ترمذي

مجاهد زوی او مجاهده مور

کله چې دا خبره را ښکاره شوه چې نصارا (مسیحیان) را ټول شوي او هغوی د اسلام جرړه له مینځ نه ویستل غواړي او پوره تصمیم یې نیولی دی نو حضرت ابو قدامه جومات ته راغلو په محراب کې و درېد او په هیبت ناک او درانده اواز سره یې خلکو ته خبرې وکولې او خلک یې د خپلې زمکې او خپل دین نه د دفاع کولو ته را وبلل او په زړه پورې تقریر یې ورته و کا چې کله د جومات نه روان شو نو په تیاره کې ورته یوه ښځه ولاړه وه هغې ودرولو او ورته یې وویل السلام علیکم ده ورته ځواب ورنه کړو هغې ورته خپل سلام بیا تکرار کړو او ویې ویل چې نیکان خلک داسې کار نه کوي او یو قدم یې له تیارې نه رڼا خواته را واخسته او ویې ویل چې ما واورېدل چې تاسې په جوماتو کې خلک جهاد ته هڅول او زما سره دا دوه کمڅۍ دي چې د آسونو د واړو لپاره په کار کېدلی شي دا تاسې په جهاد کې مصرف کړئ کیدی شي الله ② ما په هغه کسانو کې شمار کړي چې جهاد ته ځي په بله ورځ چې کله د کلي خلک د جهاد لپاره را ووتل د ډلې نه یو

ووړوکی ماشوم را ووتلو او د قدامه د آس مخې ته ودرېدو او ورته يې وويل د خدای لپاره ماته اجازه راکړه چې جهاد ته لاړشم په ولاړو خلکو کې مشرانو جنګياليو ور پورې وخندل او ورته يې وويل آسونه به دې تر پښو لاندې کړي حضرت قدامه ورته وکتل او هلک ورته بيا وويل چې د خدای لپاره ماته اجازه راکړه چې جهاد ته لاړ شم قدامه ورته وکتل او ورته يې وويل چې زه به تاته اجازه درکړم لکن په يو شرط چې که ته شهېد شوې نو زما شفاعت به کوې.. هلک ورته وويل چې بس دا زما وعده شوه .

کله چې دواړه لښکرې سره مخامخ شوې د جنګ په وخت کې او جنګ سخت شو په سخت جنګ کې دا ماشوم په آس سپور د حضرت ابو قدامه د آس شا ته راغلو ويل يې ستا دې په الله قسم وي چې درې غشي خو ماته راکړه . ابو قدامه ورته ويل چې ته به يې ضائع کړې ده بيا ورته ويل چې ستا دې په الله قسم وي ماته درې غشي راکړه .

ابو قدامه ورته غيشي ورکړل هلک ليندۍ را واخسته او يو غشی يې پکې کېښودو نښه يې ونيوه او ويل يې بسم الله غشی لاړو او يو رومي پرې ولګېدو او مړ شو دوهم ته يې وويل بسم الله بيا غيشی لاړو او يو کس وربانديې ولګېدو ا و مړ شو ، بيا دريم ته يې ويل بسم الله غيشی لاړو اويو رومي وربانديې ولګېدو او مړ شو د دريم غيشي نه وروسته يو غيشی راغلو او ماشوم وربانديې په سينه کې ولګېدو او له آس نه را وغورځېدو ابو قدامه وربانديې ورمنډه کړه او ماشوم يې را پورته کړو دهغه آخري سلګۍ وې او په آخري سلګيو کې يې ورته ووې خپله وعده ياده ساته ماشوم جيب ته لاس کړو او يوه کڅوړه يې را وويسته او ابو قدامة ته يې ورکړه او ورته يې وويل دا زما مور ته ور ورسوه . ابو قدامه

ورته ویل ستا مور څوک ده؟ ماشوم ورته وویل هغه ښځه چې تاته یې پرون دوه کمڅۍ درکړې وې .

❼حضرت عدي ابن حاتم

د هجرت په نهم کال د عربو بادشاه وروسته د ډېر نفرت نه د اسلام په لوري یو قدم پورته کړو او وروسته ددې چې د اسلام او رسول الله نه به یې نفرت کاوه اوس یې ورسره خپله دوستي اعلان کړه دا حضرت عدي وو د مشهور حاتم الطائي زوی چې پلار یې ددنیا په تاریخ په سخاوت او ورکړه کې ځانګړی نوم لري هو دا هماغه حاتم الطائي دی چې تاسې یې نوم آورېدلی دی دده دا زوی عدي بادشاه او مشر وو دده خپل قانون وو او خپله بادشاهي یې وه او په قانون کې یې یوه خبره دا وه چې که په جنګ کې به یې کسا نو ته څه د غنیمت په توګه لاس ته ورغلل نو څلرمه برخه به تربې ده اخسته .

کله چې رسول الله ☸ خپل دعوت اعلان کړو نو دی عیسایي وو او ددې تحریک نه یې خپل قدرت ته زیات د خطر احساس کاوه سره ددې چې ده تر اوسه پورې لا پیغمبر لېدلی نه وو خو په زړه کې یې ورته دښمني ساتله او تقریباً تر شلو کلونو پورې یې د رسول الله ☸ سره خپله دښمني وساتله او بیا یې ددې حق دین رڼا زړه ته ور ننوتله او په زړه کې یې دې مبارک دین ته میلان پیدا شو هغه څنګه مسلمان شو په زړه پورې قصه ده .

هغه فرمايي : کوم وخت چې ما د رسول الله ☸ په اړه واورېدل په عربو کې څوک داسې نه وو چې زما په شان زیاته کینه یې له رسول الله ☸ سره کوله زه پدې وخت کې د شهرت خاوند وم بادشاهي مې وه له خپلو کسانو څخه مې د غنیمت د مال څلرمه برخه اخستله او همدا د ټولو عربو

قانون وو کله چې رسول الله ﷺ را ښکاره شو او دهغه فوځيان شرق او غرب لوري ته خپاره شول د اسلام ترقي مخ په زياتېدو وه ما خپل د آسونو يو خدمت ګار ته وويل :

ماته يو ه ښه چاغه سپرلي تياره کړه او دهغې ساتنه کوه او هغه هروخت تياره ساته او که چېرته تا واورېدل چې د محمد رسول الله فوځيان ددې زمکې په لور را روان دي نو ما بياخبر کړه . يوه ورځ مې غلام راته وويل چې که د رسول الله فوځيان ددې زمکې لوري ته راځي که ته څه کول غواړې نو اوس يې وکوه اوس يې وخت دی .

ما ورته وې ولې؟ مور دربانديې بوره شه ده راته وويل چې ما آورېدلي دي چې د شاوخوا کليو د رسول الله ﷺ سره د مرستې تړون کړی دی ما ورته ووې نو بيا هغه اوښ ماته اوس راوله چې ما تاته ويلي وو چې راته تيار يې کړه او بيا مې خپل کور واله ټول راوغوښتل چې زما ماشومان پکې هم وو او هغوی ته مې وويل چې مونږ اوس دا خپله زمکه بايد پرېږدو او مونږ به ځو د سوريې خواته هلته زمونږ د مذهب نور خلک هم دي د هغوی سره به يوځای کيږو زر زر مې د کورنۍ خلک سره را ټول کړل او چې ومې کتل د کورنۍ ځينې غړي اوس موجود نه وو خو په بيړه بيړه لاړو او سوريې ته ورسېدو هلته مو د خپلو نورو مذهبيانو (عيسايانو) په مينځ کې ژوند اختيار کړو او هلته اوسېدو پدې وخت کې زما نه يوه خپله خور او يو څه نور زمونږ د قبيلې خلک زمونږ نه پاتې شول چې کله د رسول الله ﷺ فوځيان زمونږ ځايونو ته ورغلل زما خور او څه نور کسان يې له ځان سره د بنديانو په توګه يثرب (مديني) ته بوتلل او د جومات سره نېږدې يې د بنديانو په کمپ کې زما خور هم واچوله يوه ورځ چې رسول الله ﷺ جومات ته را روان دی نو

په لاره کې زما خور ور ته ودرېده ورته یې وویل چې ای د الله رسوله زما پلار مړ دی او ساتونکی مې هم دلته نشته ته په ما باندې مهربان شه الله دې په تا باندې ورحمیږي . هغه ورځخه پوښتنه وکوله چې ستا ساتونکی څوک دی دې ورته وویل چې عدي ا بن حاتم رسول الله ﷺ ورته وویل هغه چې د الله او دهغه د رسول څخه تښتېدلی دی؟ بس دا یې ددې پوښتنې سره پرېښوده او رسول الله ﷺ ورڅخه تېر شو په سبا باندې دا خبرې بیا په همدې توګه باندې وشوې او ختمې شوې په بله ورځ زما خور ورته چپ وه او څه یې ونه ویل خو د رسول الله ﷺ په خوا کې یو کس ورته اشاره وکړه چې دا د ورته خبره وکوي نو بیا دا ورته پاڅېده او په هماغه توګه یې ورته خبره وکوله رسول الله ﷺ ورته وویل چې سمه ده بس ته ازاده یې او خپلو ملګرو ته یې وویل چې دا پرېږدئ زما خور ورته وویل چې زه سورې ته تلل غواړم چې د خپلې کورنۍ سره یو ځای شم رسول الله ﷺ ورته وویل چې ته په تلو کې بیړه مه کوه ترڅو چې تاته داسې څوک پیدا شوی نه وي چې ته پرې اعتماد کولی شي چې هغه په امن سره تا بوزي او کله دې چې داسې کس پیدا کړو نو مونږ به پرې خبر کړې چې کله رسول الله ﷺ لاړو نو زما خور پوښتنه وکوله چې دا کس څوک وو چې ماته یې اشاره وکوله چې زه باید خبره و کوم . نو چا ورته وویل چې دا علي ابن ابي طالب ❼ دی هغه په مدینه کې پاتې شوه ترڅو چې داسې یوه ډله مدینې ته راغله چې په هغې کې داسې یو کس وو چې دې پېژندلو او ددې وربانـدې باور وو دا رسول الله ﷺ ته ورغله او ورته یې وویل ای رسول الله زمونږ د خلکو نه یوه ډله راغلې ده او په هغوی کې داسې کس شته چې زه پرې باور کولی شم چې ما به خپل کور واله وو ته ور ورسوي بیا رسول الله ﷺ هغې ته ښکلې او قیمتي جامې جوړې

کړې او يو څه نغدې پيسې يې ورته هم ورکړې او يو اوښ يې ورته هم ورکړو او ا جازه يې ورکړه چې لاړه شي مونږ يې انتظار کولو تردې چې سوريې ته را ورسېده مونږ به چې پدې اړه اورېدل چې رسول الله ﷺ دهغې سره څومره مهرباني کړېده مونږ وربانديې يقين نشواى کولى او چې کله ما هغه په کجاوه کې ولېده په اوښ باندې ما وې چې دا د طائي لور ده؟ دا همدا ده؟

کله چې هغه مونږ ته مخامخ و درېده په تيزى سره يې ماته خبرې شروع کړې او په تېزه تېزه راته غږېده چې تا خپل ماشومان له ځان سره کړل او را روان شوې او نور خپلوان دې ټول هماغلته پرېښودل؟ ما ورته وويل چې څه چې هم وايې خو خير دى بد راته مه وايه او ما کوښښ کاوه چې دهغې غصه په قرار کړم ترڅو چې هغه په قرار شوه بيا يې راته قصه وکوله او ټوله هماغه شان وه لکه چې ما آورېدلي وو او زما خور ډېره هوښياره وه او په يو شي باندې ډېره ښه پوهېده نو ما ورڅخه پوښتنه وکوله چې ته اوس راته ووايه ته د رسول الله ددې حرکت په اړه څه فکر کوې؟ هغې ماته وويل چې زه فکر کوم چې څومره زر چې کېدلى شي ته بايد هغه ته ورشې که چېرته هغه پيغمبر وي نو بيا خو يې بايد متابعت وشي او که چېرته هغه يو بادشاه وي او قدرت ته ځان رسول غواړي نو ته هم يو بادشاه يې بيا دهغه په ليدلو کې څه د عيب خبره خو نشته ما بس په ناڅاپي توګه مدينې ته د سفر تيارى شروع کړو او نه مې مخکې څه خط ور ولېږلو او نه مې له ځان سره د حفاظت لپاره کسان روان کړل او ما دا هم آورېدلي وو چې ده ويلي وو چې زما خواهش دى چې الله د عدي لاس زما په لاس کې کېږدي .

زه چې د رسول الله ﷺ خوا ته را ورسېدم نو هغه پدې وخت کې په جومات کې وو زه ورغلم او سلام مې ورته وکولو ده پوښتنه وکوله چې دا کس څوک دی؟ ما ورته ووې عدي ابن حاتم ... هغه زما لپاره پاڅېدو زه یې تر لاس نه ونیولم او دخپل کور په لار روان شو چې مونږ دده مبارک د کور خواته روان وو په لاره کې یوه زنانه ورته ودرېده چې نوی پیدا شوی ماشوم یې په غېږه کې وو او دده سره یې د څه مشکل په اړه خبرې کولې ترڅو چې دوی خبرې کولې نو زه ورته غلی ولاړ وم ما په زړه کې ویل چې نه په الله قسم دا خو بادشاه نه دی بیا چې کله یې خبرې ختمې کړې زه او دی دواړه ددوی کورته روان شو او چې ددوی کور ته ورسېدو د دوی په کور کې یو وړوکی د څرمنې توټه فرش وو ماته یې وېړ کړو او راته یې وویل چې پدې کینه زه ترې خجالت شوم او ورته مې وویل چې نه تاسې دلته کینئ ده راته وویل نه تاسې کینئ زه هلته کېناستلم او دی مبارک راته په خالي غولي کېناستلو ځکه نور فرش نه وو .... ما له ځان سره په زړه کې ویل چې قسم ده دا خو د بادشاهانو خویونه نه دي بیا یې لما سره خبرې شروع کړې او راته یې وویل چې ښه عدي ابن حاتم ته هغه کس نه وې چې تا د مسیحیت تابعداري کوله او مذهبي کس وې؟ ما ورته وویل چې هو زه وم هغه لما څخه د قوانینو پوښتنه کوله چې څنګه قانون وو ستا په خلکو کې ما ورته د غنیمت خبره وکوله ورته مې وویل چې ما به څلرمه برخه غنیمت ددوی نه اخستلو نو ده ماته وویل چې ستا مذهب ته ددې څخه نه منع کولې؟ نوزه دلته پوه شوم چې دا پیغمبر او د الله له لارې نه خبر څوک دی بیا هغه ماته وویل چې کېدی شي تا به صرف دا خبره ددینه منع کوي چې ته په دین کې داخل شې چې ته به فکر کوې چې مسلمانان غریبان دي ، مال او د ژوند سهولتونه ورسره نشته لکن داسې وخت را

نېږدې دی چې د مسلمانان به مالداره وي او هر خواته به يې نعمتونه وي او کېدی شي تا به دا خبره پدې دين کې د داخلېدلو نه منع کوي چې ته به فکر کوې د مسلمانانو تعداد کم دی لکن داسې وخت را نېږدی دی چې يوه ښځه به يوازې په خپل اوښ باندې د قدسيه څخه سپره شي او بيت الله ته به را ورسيږي او پدې اوږده لاره کې به يې په زړه کې صرف د الله نه په زړه کې وېره وي نور به د څه نه هم نه ډارېږي او کيدی شي چې تا به دا خبره پدې دين کې د اخلېدلو نه منع کوي چې ته به فکر کوې چې دمسلمانانو په لاسونو کې قوت نشته په نېږدې کې داسې وخت را روان دی چې لوی لوی قوتونه به ټول د مسلمانانو په لاسونو کې وي ددې خبرو سره په همدې مجلس کې ما اسلام قبول کړو .

او په يوه روايت کې داسې راغلي چې کله حضرت عدي ابن حاتم د رسول الله ﷺ ساده ژوند وليدو نو يې ويل چې ماته ښکاره شوه چې ته په دنيا کې عيش نه غواړې او نه خو ته خيانت کوې او هماغلته په اول لېدلو کې يې خپل اسلام اعلان کړو او کلمه يې وويله .

رسول الله ﷺ به هم د عدي سره ښه رويه کوله يوه ورځ يو صحابي ترې پوښتنه وکوله چې ای رسول الله مونږ تا وينو ته د عدي سره داسې رويه کوې چې د بل چا سره تا نه کوله ؟ ده ورته وويل چې هو دا په خپله قبيله کې د عزت سړی دی او کله چې داسې کس ستاسې خواته راشي تاسې هم هغه ته په درنده سترګه ګورئ .

